

TARTU LINNA EELARVESTRAATEEGIA

AASTATEKS 2016-2019

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Majanduskeskkonna analüüs.....	4
Ülevaade 2014. a majandustulemustest	11
Eelarvestrateegia finantseesmärgid.....	13
Põhitegevuse tulud	19
Põhitegevuse kulud	23
Investeermistegevus	25
Finantseerimistegevus	28
Tartu linna arvestusüksuse finantsdistsipliini näitajad.....	29
Kokkuvõte.....	30

Sissejuhatus

Tartu linna juhtimise lähtealuseks on pikaajalisi arengueesmärke ja tegevussuundi kajastav arengustrateegia aastani 2030 ja linna arengukava aastani 2020. Arengukava oluliseks osaks on eelarvestrateegia, mis annab rahalised orientiirid linna võimalustest arengukavas kavandatud tegevuste realiseerimiseks. Eelarvestrateegia koostatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada eelarvepoliitika jätkusuutlikkus ning valdkondlike arengute suunamise tulemuslikkus. Eelarvestrateegia viib kooskõlla Tartu valdkonnaspetsiifilised vajadused ja prognoosidest tulenevad rahalised võimalused.

Tartu linn on eelarveprognoose koostanud alates 2006. a. 2010. a jõustus kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus (edaspidi KOFS), millega kehtestati eelarvestrateegia koostamise kohustus kõigile kohalikele omavalitsustele.

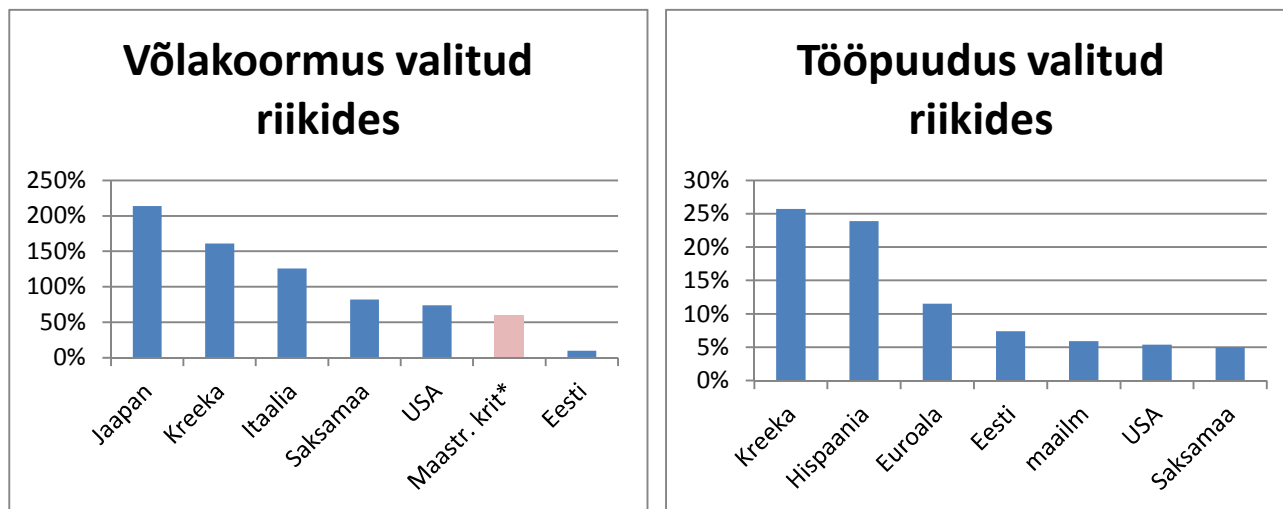
Käesolev eelarvestrateegia on koostatud KOFS § 20 ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 37² alusel. Eelarvestrateegia koostatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, samuti eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud, eeldatavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeerimistegevuse eelarveosas, investeringute kogumaksumuse prognoos ja võimalikud finantseerimisallikad, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus. Lisaks kohaliku omavalitsuse üksuse enda andmestikule peab eelarvestrateegia seaduse kohaselt andma ülevaate ka temast sõltuvate üksuste majandusolukorrast. Finantsdistsipliini tagamise meetmetena tuleb eelarvestrateegias esitada nii kohaliku omavalitsuse üksuse kui kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulem ning netovõlakoorumus, mõlema puhul eelneva aasta tegelik, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad näitajad. Eelarvestrateegia koostatakse vähemalt 4 eelseisvaks eelarveaastaks, mida igal aastal tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest korrigeeritakse. Käesolev eelarvestrateegia on aluseks järgmise aasta eelarve koostamisel.

Eelarvestrateegia on koostatud vastavalt tunnustatud fiskaalpoliitika põhimõtetele juhindudes Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtetest, Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse sätetest ning OECD nõuannetest Eestile. Olulisemad üldist majanduskeskkonda puudutavad eeldused põhinevad Maailmapanga, IMFi, *Consensus Economicsi*, OECD, Euroopa Komisjoni, EV Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosidel.

Majanduskeskkonna analüüs

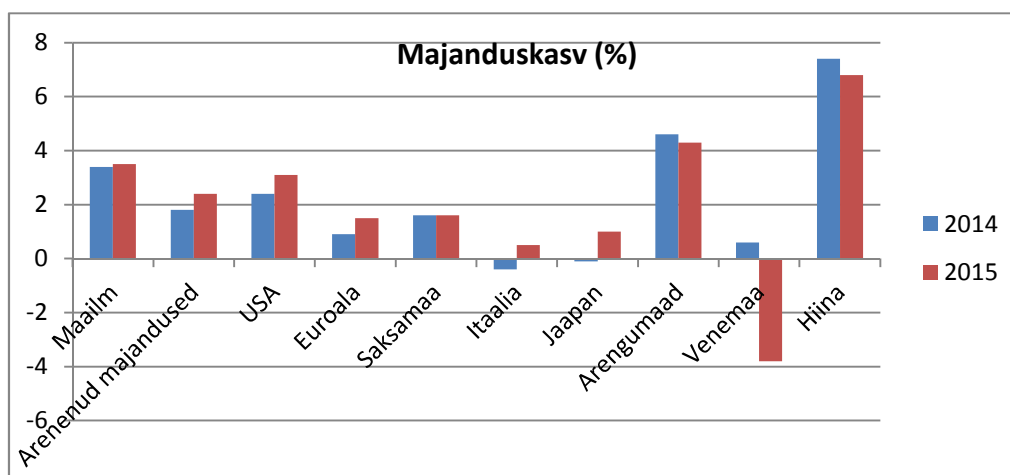
Maailmamajanduse ülevaade

Paljud riigid võitlevad endiselt majanduskriisi mõjudega. Võlad era- või avalikus sektoris või mõlemas on kõrged. Inflatsioon ja inflatsiooni ootused on eesmärgist madalamad ja mõnel pool langevad ning deflatsiooni oht ei ole kadunud. Eriti keeruliseks muudab liiga madal inflatsioon olukorra riikides, kus on kõrge võlatase, madal majanduskasv ning puuduvad võimalused abistavaks monetaarpoliitikaks. Tööpuudus on kõrge ulatudes näiteks Kreekas ja Hispaanias endiselt ligi 25%, kusjuures noorte tööpuudus on osades riikides üle 50%.

*Maastrichti kriteerium

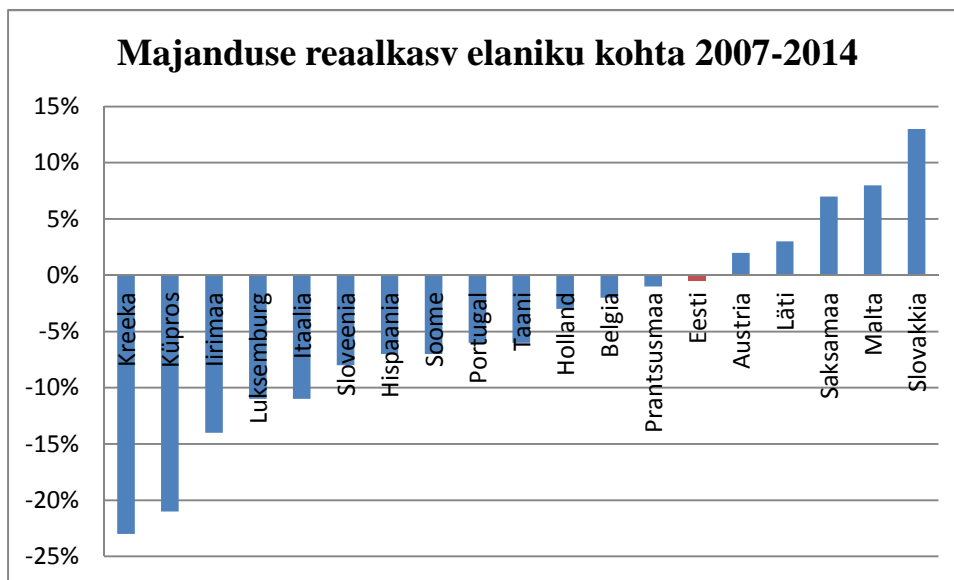
Maailmamajanduse kasvuks prognoositakse 2015. a 3,5%. Probleemiks on kasvu ebavõrdsus. Hiina majandus kasvab ligi 7% aastas ning ka USA on oma probleemidega senini suhteliselt hästi hakkama saanud ning naasnud kindlalt kasvurajale. Samal ajal oli osades euroala riikides majanduskasv 2014. a veel negatiivne.

Toodud graafik on huvipakkuv majanduspoliitika analüüsimise seisukohalt. Euroalas on rakendatud tugevat eelarvete kärpimise poliitikat. See ei ole andnud soovitud tulemusi – suured eelarvekärped läbi teinud Itaalias (sarnane olukord Kreekas) oli majanduskasv 2014. a veel negatiivne ning euroala tervikuna jääb selgelt alla USAle, kus fiskaalpoliitika on olnud märksa leebem. Eritiselt edukas on aga olnud Hiina: 2008. a septembris, kui Lehman Brothers pankrotistus, oli Hiina sarnaselt USA ja euroalaga suundumas tugevasse kriisi – eluasemehinnad kukkusid ja aktsiaturud

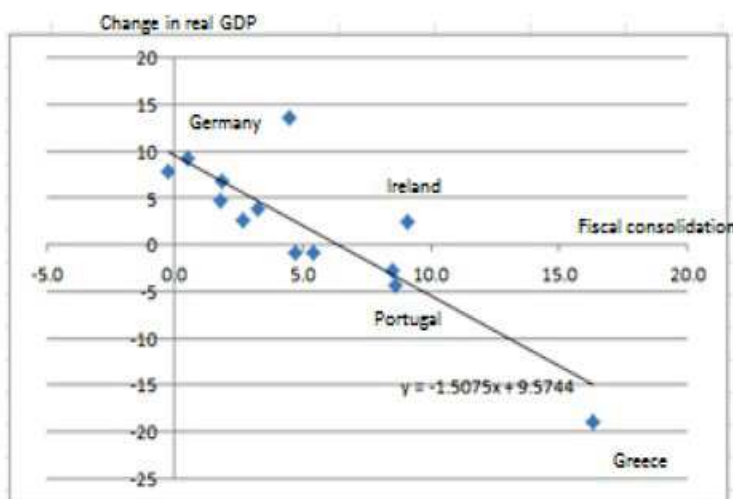
olid kokku varisemas, - kuid euroala stiilis eelarvekärbete asemel rakendas Hiina valitsus ulatuslikku fiskaalset stimuleerimist tähelepanuväärselt edukate tulemustega.

Paljude euroala riikide reaalne SKT elaniku kohta on madalam kui enne kriisi (vt alljärgnev graafik). Oluliselt negatiivne realkasv alates majanduskriisi puhkemisest ei ole iseloomulik ainult Lõuna-Euroopa võlgnikriikidele (nn PIIGS riikidele), vaid ka mitmetele heade krediitireitinguga ja madalate laenukuludega riikidele.

Arvud kõnelevad veenvalt suurte eelarvekärbete kahjuks. Kõrvalolev graafik pärineb Nobeli majanduspreemia laureaadilt Paul Krugmanilt. Graafik demonstreerib valitsuse kulutuste muutuse (Fiscal consolidation) ja majanduskasvu ehk SKT reaalmuutuse (Change in real GDP) seost. Kuigi kausaalsus võib toimuda mõlemat pidi, on eelarvekärbete ja majanduskasvu negatiivne seos graafikul siiski jahmatavalt tugev. Suured eelarvekärped läbi teinud Kreeka majanduskasv on olnud tugevalt negatiivne, samal ajal kui hea kasvuga riikides on fiskaalne konsolideerimine olnud väike või puudunud üldse.

Austerity in the euro area, 2009-2013

Viimastel aastatel on eelarvepoliitika rangus euroalas siiski kahanenud ning majanduse väljavaated on hakanud paranema. Lähituleviku seisukohalt omavad majanduspoliitilised otsused endiselt olulist rolli. Põhilisteks kasvu toetavateks teguriteks on hetkel ja prognooside kohaselt ka lähitulevikus madalad kütusehinnad ning keskpangade ekspansiivne monetaarpoliitika. Keskpangad on majanduskriisi vältel võtnud ette pretsedendituid samme majanduse turgutamiseks, kuid nende mõju reaalmajandusele on seni olnud väike. Kogunõudlus püsib madal isegi sisuliselt

nullintressimäärade tingimuses. See viitab, et arenenud majandused on langenud likviidsuslõksu – majandusteoorias ammu kirjeldatud olukorda, mida aga veel hiljuti arvati praktikas mitte juhtuvaks. Selles olukorras on kogunõudlus liiga väike – liiga paljud soovivad säästa ning liiga vähesed investeerida, - mistõttu osad ressursid jäävad kasutult seisma. Liigne säästmine on põhjustatud majanduslikust ebamäärasusest ja/või võlgade tasumisest. Tavatingimustes reageeriksid keskpangad intressimäärade alandamisega tehes seda seni, kuni säästude ja investeeringute vahel saabub tasakaal. Käesolevas kriisis ei andnud aga soovitud tulemusi isegi intressimäärade langetamine peaaegu nulli. Majanduse oluliseks turgutamiseks oleks (vastavalt Goldman Sachsi jt analüüsidele) vajalikud negatiivsed intressimäärad, kuid see ei ole praktikas loomulikult teostatav. Majandusteadlased nimetavad seda intressimäärade nullipiiri (*zero lower bound*) probleemiks. Lahendusena pakuvad paljud majandusteadlased fiskaalset stimuleerimist ehk majanduskasvu toetavat leebet eelarvepoliitikat, kuid isegi kui see peaks aset leidma, mis on paljude tipp-poliitikute ja mitmete majandusteadlaste vastuseisu tõttu vähetõenäoline, on parim aeg selleks ilmselt juba möödas.

Loomulikult on majanduslik mõju Vene-Ukraina kriisil. Venemaale prognoosib IMF 2015. a 3,8% majanduslangust. Sõda Ukrainaga, sellega seonduvad lääneriikide majandussanktsioonid ning madalad kütusehinnad omavad siin kõik olulist rolli. Ukraina asub aga katastroofi äärel. Halvimate stsenaariumite kohaselt võib Ukraina majanduslangus 2015. a olla kuni 12% ning inflatsioon ületada 40%. Riigi tööstuse potentsiaal on kannatanud tõsiselt kahju, kuna mässulised on võtnud üle tehaseid, kaevandusi ning muid olulisi rajatisi.

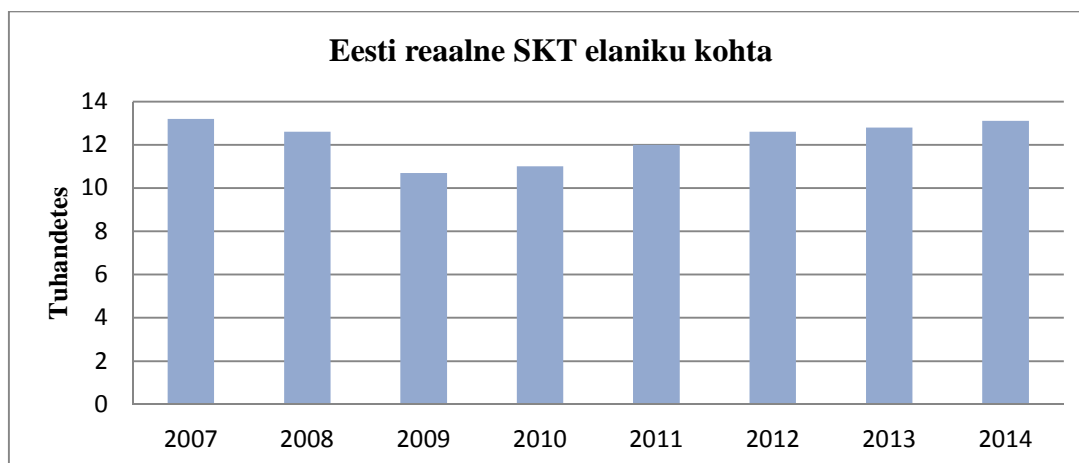
Eesti majanduskeskkonna ülevaade

Eesti majanduse reaalkasv oli 2014. a 2,1%. 2015. a kasv jääb ilmselt umbes 2% (rahandusministeeriumi prognoos) kuni 2,5% (IMFi prognoos) piiresse (Euroopa Komisjon prognoosib 2,3% ja OECD 2,1% kasvu). Edasi prognoositakse kasvu kiirenemist. Palgataseme tõus soosib eratarbimise ning investeeringute kasvu. Ekspordi panus on aga tagasihoidlik kaubanduspartnerite nõrga majanduskasvu tõttu.

Töötus on kiiresti vähenenud ning tööjõus osalemise ning hõive määrad on saavutamas laged. Kuna tööjõuline elanikkond väheneb, on hõive edasise kasvu väljavaated tagasihoidlikud. Keskmise palga kasvuks prognoosib rahandusministeerium 2015. a 4,8%, palga reaalkasv on madala inflatsiooni tõttu ligilähedane. Edasi hakkab palgatase välisnõudluse kosumise eeldusel kiiremini kasvama, kuid inflatsiooni kiirenemise tõttu reaalsalga kasv pidurdub.

2015. a valitsussektori eelarvepuudujääk on rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt 0,5% SKPst. Peamiseks puudujäägi tekitajaks on keskvalitsus, kuid ka kohalikud omavalitsused jäävad kogu prognoosiperioodi jooksul prognoositavalt defitsiiti. Keskvalitsuse nominaalset puudujääki põhjustavad nii maksutulude aeglasem kasv tulumaksu ja tööstuskindlustusmaks alanemise tõttu, kui ka saastekvootide müügist saadud tuludega seotud investeeringud ning II pensionisamba lisamaksud. Eesti valitsussektori võlakoormus on vaid 10,6% SKPst ning prognooside kohaselt eelarvestrateegia perioodi jooksul langeb. Kui paljudes euroala riikides ületab võlakoormus Maastrichti kriteeriumiga määratud 60% lubatud piiri, siis Eestis on see kordades väiksem.

Erinevalt paljudest teistest riikidest suutis Eesti tänu eelarvekärbetele vältida majanduskriisiga kaasnevat võlakoormuse kiiret kasvu. Kärpimispoliitika võimendas aga muid probleeme – tööpuudus kasvas kriisi algusaastatel kiiresti ning majanduslangus oli tugev. OECD *Economic Outlook* (juuni 2015) soovib Eestil kõrge struktuurse ülejäägi asemel finantseerida keskpika perspektiiviga prioriteete nagu haridus ning infrastruktuurikulutused. Praeguseks ei ole Eesti reaalne SKT elaniku kohta jõudnud veel kriisieelsele tasemele.

Ülaltoodud euroala majanduspoliitika analüüsi ning OECD raporti põhjal võib arvata, et eelarve tasakaalustamine ja võlakooormuse kasvu vältimine tugeva majanduslanguse ja kõrge tööpuuduse hinnaga ei pruukinud olla optimaalne lahendus. Mitmed uuringud on näidanud, et fiskaalne multiplikaator (indeks, mis mõõdab valitsussektori kulutuste seost majanduskasvuga) oli kriisi algusaastatel positiivne ja absoluutväärtuselt suurem kui üks. Seega aitasid eelarvekärped majanduslangusele kaasa. Kasinuspoliitika raskendas kohalike omavalitsuste olukorda, kuna vähenesid keskvalitsuselt otseselt saadavad toetused ning ka kohalikele omavalitsustele laekuv osa füüsiliste isikute deklareeritud tulult. See vähendas omavalitsuste niigi madala finantsautonoomia pea olematuks. Fiskaaltsentralismi vähendamine lähitulevikus on tasakaalustatud arengu saavutamiseks oluline. Kohalikele omavalitsustele suurema finantsautonoomia loomine aitab tagada ka Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtete saavutamist.

Justnagu paljudes EL riikides ning USAs on ka Eestis probleemiks olnud riigi rikkuse kasvu mitte jõudmine paljude inimesteni. Keskmisepalgalise eestlase ostujõud on alles praeguseks möödunud kriisieelsest tasemest. Sotsiaalse sidususe suurendamiseks ning kõrge struktuurse tööpuuduse vähendamiseks on oluline aktiivne tööturupoliitika, madalapalgaliste maksukoormuse vähendamine ning automaatsete stabilisaatorite vaba toimimine.

Tartu majanduslik areng

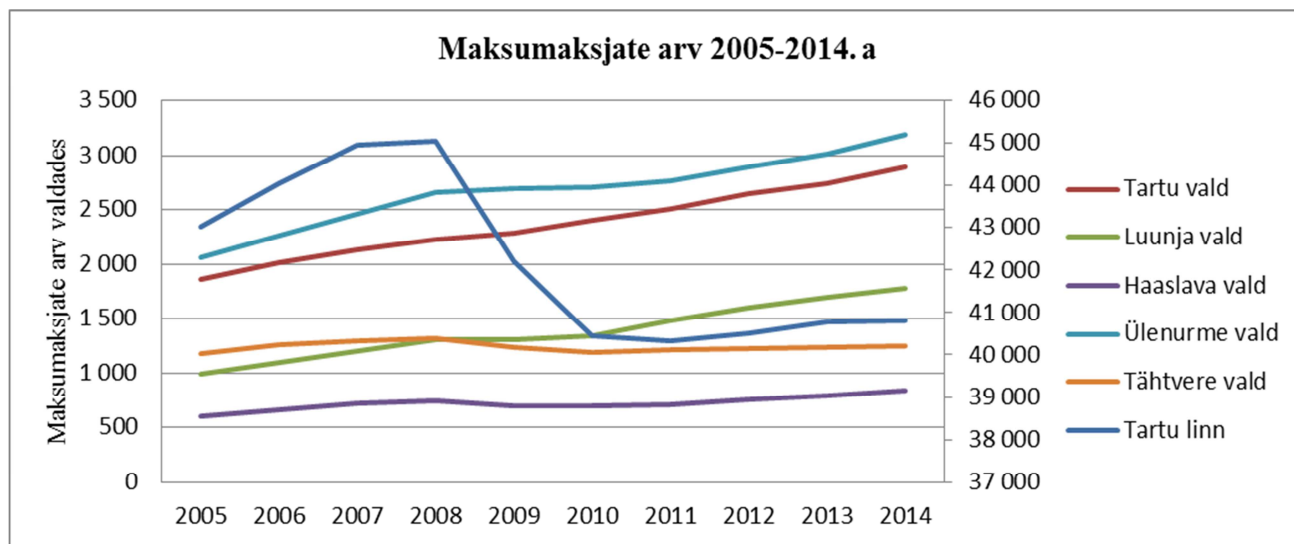
Üldiseloostus

Tartu on Eesti suuruselt teine linn ja Lõuna-Eesti keskus. Tartu elanikkond moodustab Eesti rahvastiku koguarvust üle 7%. Rahvastikuregistri andmetel elas seisuga 31. detsember 2014. a Tartus 97 079 inimest.

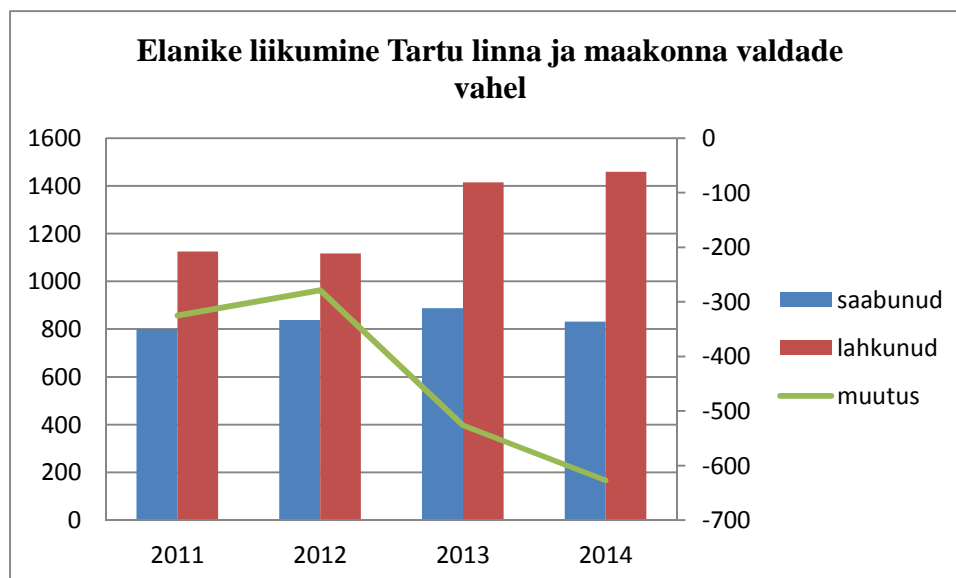
Ülikooli tõttu peetakse Tartut Eesti intellektuaalseks keskuseks. Kuna Tartu Ülikool ja Tartu Ülikooli Kliinikum on Tartu Linnavalitsuse kõrval suurimad tööandjad, on Tartus hõivatute hulgas olulisel määral professoreid, teadureid, arste jms kõrgelt kvalifitseeritud spetsialiste. Olulisel kohal on ka tööstus, eelkõige toiduaine- ja joogitööstus (A. Le Coq). 21. sajandil on Tartusse asunud mitmed info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning muud kõrgtehnoloogia ettevõtted nagu Playtech Estonia, Nortal, ZeroTurnaround, Regio ja Hanza Tarkon.

Valglinnastumine

Tartu elanike arv olnud viimastel aastatel tugevas languses. Alljärgneval graafikul on võrreldud Tartu ja naabervaldade maksumaksjate arvu kõikumisi (Tartu linna maksumaksjate arv on kuvatud paremal teljel, valdade maksumaksjate arv vasakul teljel). Erinevused on jahmatavad: Tartu linn on alates majanduskriisi puhkemisest kaotanud üle 4000 maksumaksja, kuid kõigis vaadeldavates naabervaldades on maksumaksjate arv kasvanud. See viitab paljude maksumaksjate lahkumisele linnast lähivaldadesse.

Seda järeldust kinnitab ka statistika elanike liikumise kohta Tartu linna ja naabervaldade vahel. Saabunute tulp alljärgneval graafikul näitab Tartu maakonnast Tartu linna saabunute arvu ja punane tulp linnast mujale maakonda lahkunute arvu, roheline joondiagrammi joon nende vahet (saabunud ja lahkunud on kujutatud vasakul teljel ning elanike arvu muutus selle rände tõttu paremal teljel).

Rohelise joondiagrammi joone põhjal on näha, et Tartu linnast mujale maakonda lahkujate arv on käesoleval kümnendil pidevalt ületanud linna saabujaid (muutus on pidevalt negatiivne). Kui 2011-2012. a oli migratsioon negatiivne umbes 300 inimese võrra, siis 2014. a lahkus üle 600 inimese lähivaldadesse enam kui sealt saabus. Samasugune trend esines ka varasematel aastatel: 2004. a oli

saabujate ja lahkujate arv ligikaudu võrdne, kuid siis toimus pööre ning alates 2005. a on Tartu linn kaotanud lähivaldadele ligi 4000 elanikku.

Kuna peamiselt soositakse eramute ehitamist, siis liigub linnast välja peamiselt jõukam elanikekiht, kes saavad endale linna ajalooliste elurajoonide standardsetest korteritest paremaid elutingimusi lubada. Seda tendentsi kinnitab ka keskmine tulu maksumaksja kohta, mis 2014. aastal oli Ülenurme ja Tartu vallas juba kõrgem, kui Tartu linnas. Valglinnastumise tõttu kaotatud üle 4000 maksumaksja tähendab Tartu linna jaoks ligi 6 miljonit eurot aastas saamata jäänud tulusid. Esmapilgul võib see tunduda lihtsalt ressurside ümberjaotamisena omavalitsuste vahel, kuid isegi sel juhul oleks tegemist probleemiga, kuna omavalitsuste tulude-kulude tasakaal nihkub paigast – Tartu linn kaotab elanike ümberasumise tõttu oluliselt tuludes, kuid pakub jätkuvalt naabervaldade kolinutele üldkasutatavaid hüvesid. Valdadele tekib koos elanikega juurde ka kohustusi. Vajalikuks võib osutada uute lasteaedade ehitamine või olemasolevate laiendamine. Samuti võib eelnevatel perioodidel planeeritud koolide ruumiline suutlikkus jääda ebapiisavaks muutunud demograafilises olukorras. Rõhuv enamus linna lähisvaldade lapsi aga jääbki käima linna koolides ja tarbima sealseid teenuseid.

Tegelikult on probleem veelgi tõsisem ja pikas perspektiivis on valglinnastumine oht kogu ühiskonnale, mitte ainult piirkonnakeskustele. Valglinnastumine on USAs ja Lääne-Euroopas toimunud juba palju aastakümneid ning selle probleemid on tuntud. Paljud valglinnastumise negatiivsed mõjud puudutavad otseselt reaalset elukvaliteeti - linnaregiooni elukeskkond halveneb tervikuna, avalikud teenused muutuvad kallimaks. Valglinnastumise ajaloo põhjal saab välja tuua järgmised probleemid: funktsioonide laialivalgumine, transpordivajaduse kasv, maakasutusprobleemid, keskkonna- ja sotsiaalsed mõjud, linnakeskuse tühjenemine.

Kokkuvõtvalt muudab suurlinna lähedus linna lähioavalitsused kütkestavaks elupaigaks ning paljud kolivadki ümber linnast linna äärde, kuid selle protsessi käigus hävitavad ümberasujad seda väärtust (suurlinna positiivset välismõju), mis justnimelt muutis linnaäärse valla nende jaoks kütkestavaks. Seega ei ole tegemist ainult Tartu linna murega, vaid vajalik on riigipoolne jõuline sekkumine. Euroopas on seda sageli tehtud: linnade kasvu piiritlemine, transpordi planeerimine, investeringud ühistranspordi, linnatänavade säilitamine (ei teki linnasiseseid maanteid), ostukeskuste piiramine. USAs on kasutatud rohkem *laissez faire* lähenemist, millega on kaasnud kesklinnade tühjenemine, suured eeslinnad ja nendega kaasnevad teenindusasutused ja autokeskne areng. Eesti on siiani läinud pigem USA kontrollimatu (ja autokeskse) arengu teed.

Üks võimalik lahendus oleks ümberkaudsete valdade liitmine Tartu linnaga. See tagaks linnale õiglase kulutustele vastava tulubaasi. Lisaks on oluline probleemiga tegelemine riiklikul tasandil tagamaks parimad planeeringud, koostöö omavalitsuste vahel ning ühiste väärtuste ja eesmärkide seadmine.

Elanike lahkumine Tartu linnast naabervaldadesse tähendab tulumaksu laekumise vähenemise tõttu linna finantsautonoomia vähenemist. Naabervallad saavad aga täiendavaid tulusid, mis võimaldavad vajalikke kulusid meelitamiseks oma haldusterritooriumile juurde uusi elanikke. Nende uute ümberasuajate tõttu kasvanud elanikkond tõstab omakorda maksutulusid. Tekib kinnine ring, kus ühtede elanike ümberasumine soodustab ka järgnevaid ümberasumisi ja seega finantsuutlikkuse ja –autonoomia muutust.

Finantsautonoomia

Euroopa kohaliku omavalitsuse hartas (edaspidi Harta) on sätestatud, et just „kohalikul tasandil saab kõige otsesemalt kasutada iga kodaniku õigust osaleda ühiskonnaelus, et kohaliku omavalitsuse tugevdamine erinevates riikides annab olulise panuse demokraatiale ja võimu detsentraliseerimise põhimõtetele tugineva Euroopa ülesehitamise, ning et seatud eesmärkide

saavutamiseks on vajalik tagada kohalikele omavalitsustele nende kohustuste täitmise ja selleks vajalike rahaliste vahendite suhtes ulatuslik autonoomia“. Kokkuvõtvalt näeb Harta ette, et kohaliku elu korraldamine peab toimuma võimalikult madalal valitsustasandil, et efektiivsemalt lahendada antud piirkonna probleeme, ning selleks on vajalik ulatuslik omavalitsuste finantsautonoomia. Paljude avaliku teenuse liikide puhul saab tulemust hinnata ainult tarbija rahulolu kaudu. See ongi põhjus, miks arenenud riigid detsentraliseerivad nii otsuste langetamist kui kulukandmist võimalikult lähedale kasusaajale (tarbijale, maksumaksjale, kodanikule). Eestis on aga juba kaua aega valitsenud liigne fiskaaltsentralism, kus liiga palju otsuseid tehakse riigi, mitte kohaliku omavalitsuse tasandil. Seetõttu on kohalike omavalitsuste finantsautonoomia olnud madal. Eesti kohalike omavalitsuste tulud osakaaluna kogu valitsussektori tuludest on olnud selgelt madalam OECD keskmisest ning ligi kaks korda või rohkem madalam kui näiteks Kanadas, USAs ja Šveitsis. OECD 2008. a ülevaade Eesti avalikust haldusest toob esile omavalitsustele eraldatud vahendite ning neile pandud ülesannete mittevastavuse ehk vastuolu Harta Artikkel 9 lg 2.

Tartu linna finantssuutlikkus on loomulikult oluliselt suurem kui väikevaldadel, aga temagi kannatab liiga suure keskvalitsusest sõltuvuse all. Majanduskriisi tõttu on olukord veelgi halvenenud. Linna tulud vähenesid oluliselt. Olulisim tuluallikas, üksikisiku tulumaks, on alles praeguseks möödunud kriisieelsest tasemest. Keskvalitsus ei ole kriisi ajal omavalitsustele abiks olnud. Pigem vastupidi: vähendati riigieelarvest antavaid vahendeid (nt 11% vähendus 2009. a, kui kriisi mõjud Eestit tabasid) ning omavalitsustele laekuvat üksikisiku tulumaksumäära (11,93% enne kriisi, 11,4% peale vähendust). See seadis kriisi tõttu raskustes olevad kohalikud omavalitsused veelgi keerulisemasse olukorda vähendades "Juridica International" 2013. a detsembri artikli põhjal muuhulgas omavalitsuste võimekust tagada inimeste põhiõigusi ja vabadusi, mis on vastavalt Eesti Vabariigi põhiseaduse §14 ka kohalike omavalitsuste kohustus. Enamikes OECD liikmesriikides löid keskvalitsused majanduskriisiga võitlemiseks omavalitsuste toetamiseks fiskaalseid abipakette. Erinevalt teistest riikidest ei olnud Eestil proaktiivset päästeplaani kriisis enim kannatanud omavalitsustele (OECD Public Governance Reviews: Estonia. Towards a Single Government Approach (2011)).

Tartu linna otsese kontrolli all olevad tulud ehk nn omatulud moodustavad 17% põhitegevuse tuludest (investeeringutegevuse tulud on sageli ühekordsed, mistõttu selgema pildi finantsautonoomiast annab põhitegevuse tulude analüüs). Tegemist on Eestile omase suurusega: keskselt reguleeritud tulud (üksikisiku tulumaks, toetused) moodustavad üle 80% omavalitsuste kogutuludest ehk siis kohalike omavalitsuste omatulud moodustavad alla 20%. Samal ajal on Euroopa Liidu sama näitaja üle 40%. Omavalitsuste finantsid on seega suuresti kontrollitud keskvalitsuse poolt. Võrreldes teiste OECD liikmesriikidega on Eesti kohalike omavalitsuste tulude genereerimise võime väike. Tegemist ei ole optimaalse olukorraga - suurem detsentraliseerimine aitaks suurendada kohalike avalike teenuste tõhusust.

Esimeseks lihtsaks sammuks probleemi lahendamisel võiks olla omavalitsustele laekuva tulumaksu osakaalu suurendamine majanduskriisi eelsele tasemele. Ületsentraliseeritud maksustamisvõime pärsib omavalitsuste finantsautonoomiat (Harta Art. 9). Teine võimalus oleks OECD pakutud kohalik tulumaks. Positiivne oleks ka omavalitsuste sõltuvuse vähendamine üksikisiku tulumaksust.

Ülevaade 2014. a majandustulemustest

Tartu LV konsolideerimisgrupp koosneb linna 13 ametiasutusest ja 67 hallatavast asutusest (mis moodustavad Tartu linna kui kohaliku omavalitsuse üksuse) ning linna valitseva mõju all olevast 6 äriühingust ja 8 sihtasutusest. Seejuures 4 äriühingut ei kuulu Tartu linna arvestusüksusesse. Olulisemad konsolideerimisgrupi finantsnäitajad on toodud järgnevas tabelis (tuh eurodes).

Tabel 1. Tartu linna konsolideerimisgrupi finantsnäitajad

	2013	2014
Bilansi näitajad aruandeaasta lõpul		
Varad	315 518	324 209
Kohustused	70 726	71 908
Netovara	244 792	252 301
Tulemiaruande näitajad		
Tegevustulud	149 848	137 458
s h tulud, millest on maha arvatud sihtfinantseerimine	83 169	88 595
Tegevuskulud	124 586	128 729
Tegevustulem	25 262	8 729
s h põhitegevuse tulem	14 349	13 922
Finantstulud ja -kulud, k a ettevõtja tulumaks	-975	-1 260
Aruandeaasta tulem	24 287	7 469
Muud näitajad aruandeaasta lõpul		
Likviidsus ¹	0,28	0,48
Lühiajaline maksevõime ²	0,83	1,01
Kohustuste osakaal varadest	22,4%	22,2%
Laenukohustuste osakaal varadest	16%	17%
Piirmäärade täitmine		
Netovõlakoorumus ³	44 936	42 990
Konsolideerimata näitajad		
põhitegevuse tulem ⁴	9 337	8 753
netovõlakoorumus ³	47 463	45 821

¹ Likviidsus, so raha ja selle ekvivalendid / lühiajalised kohustused

² Lühiajaline maksevõime, so käibevara / lühiajalised kohustused

³ Alates 2012 .aastast arvestatakse KOFS § 34 lg 1 alusel netovõlakoorumus, s.o kohustuste ja likviidsete varade vahe

⁴ Alates 2012.aastast arvestatakse KOFS § 33 lg 1 alusel põhitegevuse tulem.

Bilansi maht on viimastel aastatel pidevalt kasvanud 2 -3% aastas, erandiks oli 2013. a, mil bilanss kasvas 33 mln euro ehk 12% võrra, valdavalt seoses Ida-ringtee ehitusega kaasnenud põhivara suurenemisega. 2014. a suurenes bilansi maht 8 mln euro ehk 2,5% võrra peamiselt põhivara suurenemise arvel seoses Ida-ringtee ehituse jätkumisega, samuti seoses linna tehtud vee ja kanalisatsiooni investeeringutega.

Tegevustulud on aastaga vähenenud 12 mln euro ehk 8% võrra, kuna 2013. a laekus suurem toetus Tartu idapoolse ringtee ja Tartu Loodusmaja ehituseks. Maksutulud kasvasid 4 mln euro ehk 7% võrra valdavalt tulumaksu arvel seoses töötasu üldise tõusuga. Tegevuskulud olid 4 mln eurot ehk 3% võrra eelnenud aastast suuremad peamiselt tööjõukulude kasvu arvel.

Likviidsus (kordaja) näitab võimet katta lühiajalisi kohustusi, likviidsus on hea, kui kordaja on >0,9 ja nõrk kui <0,3. Tartu likviidsuskordaja on aastaid olnud 0,3 piiril ning on 2014. a mõnevõrra paranenud. Lühiajaline maksevõime ehk lühiajaliste võlgnevuste kattekordaja näitab võimet katta lühiajalisi nõudeid käibevaraga ning annab infot, kui palju on käibevara lühiajaliste kohustuste ühe rahaühiku kohta. Lühiajaline maksevõime on hea, kui suhtarv >1,6 ja nõrk kui <1,1. Tartu vastav näitaja on olnud viimastel aastatel nõrk, kuid 2014. a on samuti paranenud.

Linna valitseva mõju all olevate äriühingute ja sihtasutuste olulisemad finantsnäitajad on esitatud alljärgnevas tabelis. Lisaks alltoodud tabelis toodud sõltuvatele üksustele KOFSi § 2 tähenduses kuuluvad Tartu linna konsolideerimisgruppi veel AS Tartu Turg, AS Tartu Veevõrk, AS Tartu Elamuhalduse ja OÜ Tartu Veekeskus, mis aga KOFSi definitsiooni kohaselt ei ole sõltuvad üksused ega kuulu arvestusüksusesse.

Tabel 2. Tartu linna sõltuvate üksuste 2014. a finantsnäitajad

	Põhitegevus			Võla- kohustused	Likviidsed varad
	Tulud	Kulud	Tulem		
SA Tartumaa Turism	314 080	306 644	7 436	0	12 722
SA Tartu Loomemajanduskeskus	415 193	333 370	81 823	90 000	46 280
SA Tartu Sport	1 120 002	1 140 046	-20 043	0	12 829
SA Tähtvere Puhkepark	250 457	221 037	29 420	0	62 646
SA Tartu Kultuurkapital	320 677	326 687	-6 010	8 839	76 589
SA Tartu Eluasemefond	142 712	116 290	26 422	321 732	138 554
SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus	1 048 556	1 032 373	16 183	0	312 640
OÜ Anne Saun	219 862	207 691	12 171	202 452	150 000
OÜ Tartu Linna Polikliinik	1 015 742	1 063 606	-47 864	0	49 987
SA Tartu Perekodu Käopesa	754 589	769 304	-14 715	0	93 329
Kokku	5 598 964	5 514 141	84 823	570 571	1 008 025

Tabeli andmed pärinevad Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteemist.

Eelarvestrateegia finantseesmärgid

Teoreetilised alused

Eelarvestrateegia aluseks on järgmised eeldused:

- SKP reaalkasv on käesoleval aastal 2% ja tõuseb perioodi lõpuks 3%ni;
- Tarbija hinnaindeks (THI) on kogu perioodi 2% ja 3% vahel;
- Maksumaksjate arv püsib stabiilne järgides Eesti keskmist trendi;
- Tööpuudus Eestis väheneb strateegia perioodi lõpuks 5,5%ni;
- Keskmise palga nominaalkasv on 2015-2019. a vastavalt 4,8%, 5,2%, 6,0%, 6,5% ja 6,4%;
- Residendist füüsiliste isikute makstud tulumaksust laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,6%;
- Maamaksumäär püsib Tartus 1% maa maksustamishinnast;
- Uusi kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata;
- Euroopa Liidu struktuuri- ja investeerimisfondidest saab Eesti 2014-2020 perioodil 4,4 miljardit eurot. Tartule laekuvad toetused saavad olema ligikaudu 2007-2013 perioodi mahus;
- Euroala liidrid ei muuda oluliselt praegust majanduspoliitilist kurssi;
- Ükski euroala riik ei lahku finantsprobleemide tõttu valuutapiirkonnast;
- Vene-Ukraina kriis ei eskaleeru.

Perioodi põhieesmärgiks on Tartu elukeskkonna jätkuv parandamine tagades erinevate linnaelu valdkondade tasakaalustatud ja jätkusuutliku arengu. Prioriteetideks on investeringud haridusse (sealhulgas uute lasteaiakohtade loomine ning koolihoonete rekonstrueerimine või renoveerimine) ning liiklemisvõimaluste parandamine.

Perioodi finantseesmärgid on järgmised:

- ✓ Põhitegevuse tulemi kasv;
- ✓ Investeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- ✓ Arengukavas planeeritud eesmärkidest lähtuva investeerimistegevuse ellu viimiseks maksimaalses võimalikus mahus välisrahastuse kasutamine, tagades linnapoolse omafinantseerimise;
- ✓ Võlakoormuse hoidmine mõõdukal tasemel;
- ✓ Linna finantsvõimekus ei halvene.

Ülaltoodud näitajate abil saab ülevaate linna omafinantseerimisvõimekusest, arengusse orienteeritusest, olemasolevate laenukohustuste teenindamise ja uute võtmise vajadustest ning võimalustest. Finantseesmärkide seadmisel on oluline nende kooskõla reaalse ümbritseva majanduskeskkonnaga. Maailmamajandus on olnud majanduskriisis, mis on rängim pärast Suurt Depressiooni. Tööpuudus on olnud erakordselt kõrge ning majanduskasv paljudes riikides aastaid negatiivne. Kriis on jätkunud juba 6-7 aastat, kuna kogunõudlus on olnud pidevalt liiga väike ega suuda majanduskasvu panustada, ja seda isegi nullilähedaste intressimäärade tingimustes. Seetõttu on keskpankade poolne tavapärase rahatrukk osutunud vähetulemuslikuks ning isegi mitmed ebakonventsionaalsed meetodid nagu kvantitatiivne leevendamine ei ole suutnud avaldada erilist mõju. Inflatsioon püsib alla vajaliku määra, kuigi rahabaas on oluliselt kasvanud (nt USAs kolmekordistunud). Ettevõtted tegelevad bilansi korrigeerimisega (võlgade tasumisega) ega ole huvitatud täiendavatest investeringutest vaatamata laenuraha odavale kättesaadavusele. Kokkuvõtvalt on arenenud majandused langenud likviidsuslõksu - äärmuslikku ja väga harva esinevasse majanduslikku olukorda. Sisenedes likviidsuslõksu sisenes maailmamajandus täiesti uude maailma – maailma, kus makromajanduse tavaseadused ei kehti ning kus valitsevad paradoksid. On selge, et eelarvepoliitika peab arvestama nende erakordsete tingimustega. Kuigi üldjuhul on Tartu linnal olnud eesmärgiks positiivne või vähemalt nullis eelarve tulem, siis

eelseisvatel aastatel sõltub see europrojektides osalemise vajadustest. See ei näita mitte plaanide mittetäitmist, vaid nende kohandamist vastavalt reaalsele oludele. Kui näiteks kõik Euroopa omavalitsused otsustanuks hoida kriisi tekkides eelarve ülejäägis, toonuks see kontinendi majandusele kasu asemel kahju. See on säästmise paradoks – tuntuim ja olulisim paradoks likviidsuslõksu maailmas.

Tänaseks on Eesti kriisist väljumas. Eesti majanduse reaalne maht on lähenemas potentsiaalile ning tööpuudus loomuliku tööpuuduse määrale. Majanduskriisi mõjud pole aga veel lõplikult möödas. Optimaalse eelarvepoliitika leidmine on sellises olukorras keeruline. Ühelt poolt ei tohi avaliku sektori liiga range poliitika jääda majanduskeskkonna taastumist takistama, kuid teiselt poolt võib liiga aktiivne tegutsemine turuprotsesse liialt moonutada ning uusi ohte tekitada. Käesolevas eelarvestrateegias on püütud leida lähenemine, mis kõige paremini vastab reaalsele Tartu linna vajadustele.

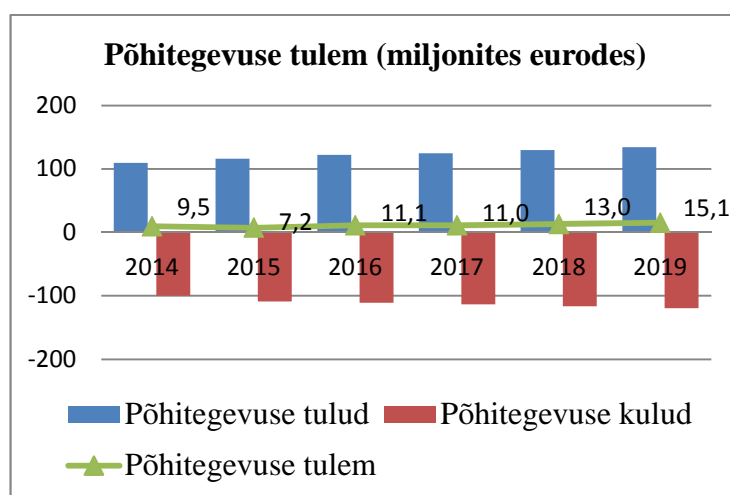
Eelarvestrateegia perioodi finantsnäitajate analüüs

Alljärgnevalt analüüsitakse lähemalt ülalnimetatud linna finantseesmärke lähtudes konkreetsetest eelarvestrateegiasse kavandatavatest summadest.

✓ Põhitegevuse tulemi kasv

Põhitegevuse tulemi kasv on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Vastavalt KOFSi § lg 2 ei tohi põhitegevuse tulemi väärtus aruandeaasta lõpu seisuga olla väiksem kui null. § 33 lg 3 lubab erandjuhuna põhitegevuse tulemi negatiivse väärtuse tingimisel, et eelnenud aasta põhitegevuse tulemi oli positiivne. Põhitegevuse tulemi kasv on oluline finantsnäitaja. Kui põhitegevuse tulemi väärtus on negatiivne, siis see tähendab, et omavalitsus ei suuda katta jooksvate tulude arvelt jooksvaid kulusid. Sellisel juhul finantseeritakse näiteks tegevuskulusid põhivara müügi ja reservide arvelt. Ühekordsete tulude arvelt põhitegevuse kulude finantseerimine pikema perioodil on riskantne ning nende tulude kehvema laekumise korral võib tekkida oht sattuda finantsraskustesse. Tartu linna põhitegevuse tulemi kasv on olnud varem ning on planeeritud ka kogu eelarvestrateegia perioodi kindlalt positiivne. Eesmärgiks ei ole mitte ainult KOFSi sätetest tulenev positiivne põhitegevuse tulemi kasv, vaid täiendavalt ka selle tulemi kasv.

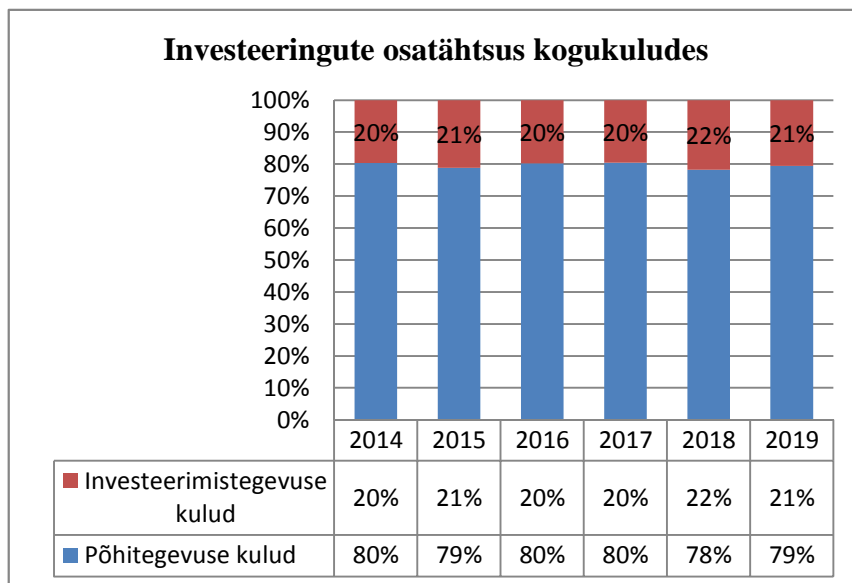
Põhitegevuse tulemi kasv prognoositava perioodi jooksul kasvab tõustes 15,1 miljoni euroni. Seega kasvavad põhitegevuse tulud kiiremini kui põhitegevuse kulud. Tulude kasvu panustab põhilise osa füüsilise isiku tulumaksu laekumise kasv. Tulemi kasv tuleneb eelkõige tagasihoidlikust kulude planeerimisest, mis on hoitud minimaalne. Majandamiskulude kasvuks on tavapärase prognoosida THI, kuid Tartu on kavandanud vaid pool sellest. Ka personalikulude kasv on kavandatud oluliselt madalam prognoositavast Eesti keskmisest palgakasvust.

Põhitegevuse tulemi kasv võimaldab suunata enam vahendeid investeringuteks. See aitab kaasa järgmise finantseesmärgi saavutamisele.

- ✓ Investeeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest

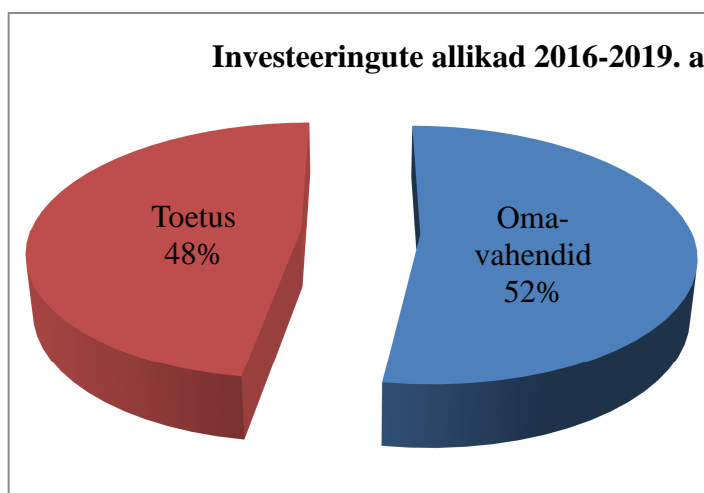
Tartlaste elukeskkonna jätkuvaks parandamiseks ning arengukavas sätestatud eesmärkide täitmiseks soovib linn hoida investeeringute kõrget osakaalu kogukuludest. Tartu Linnavalitsuse linnavarade ja linnamajanduse osakond on koostanud põhjalikud analüüsid vajalikest investeerimisobjektidest. Põhitegevuse kulude tagasihoidlik planeerimine võimaldab suunata ligi viiendiku kogukuludest investeeringuteks.

20% investeeringute osakaaluna on hea näitaja, paljudes OECD riikide omavalitsustes on see suhtarv madalam ning vahel tunduvalt madalam. Sellegipoolest ei võimalda eelarve katet kõigile linnavarade ja linnamajanduse osakonna analüüsid esitatud investeeringuvajadustele. Eelarvestrateegia prioriteetideks investeerimistegevuses on haridusasutused ning linna teed ja tänavad. Täpsem ülevaade linnavalitsuse poolt prioriteetideks seatud objektidest on esitatud eelarvestrateegia lisas.

- ✓ Edukas välisrahastuse kaasamine

Jätkuvalt on prioriteetideks välisrahastuse kaasamine eelkõige Euroopa Liidu struktuurifondide toetuste näol. Kuna Eesti omavalitsuste finantssuutlikkus on kõrge fiskaalse tsentraliseerituse tõttu madal, ei ole vaid omavahenditest võimalik elukeskkonna tõstmiseks vajalikke ning arengukavas planeeritud investeeringuid ellu viia. Püüdes samal ajal kahte vastandlikku eesmärki – vajalike investeeringute maksimeerimist ning võlakohustuste püsimist soovitud piires – püüab Tartu linn teostada suuremaid projekte läbi struktuurifondide toetuste tagades vajaliku linnapoolse omafinantseeringu.

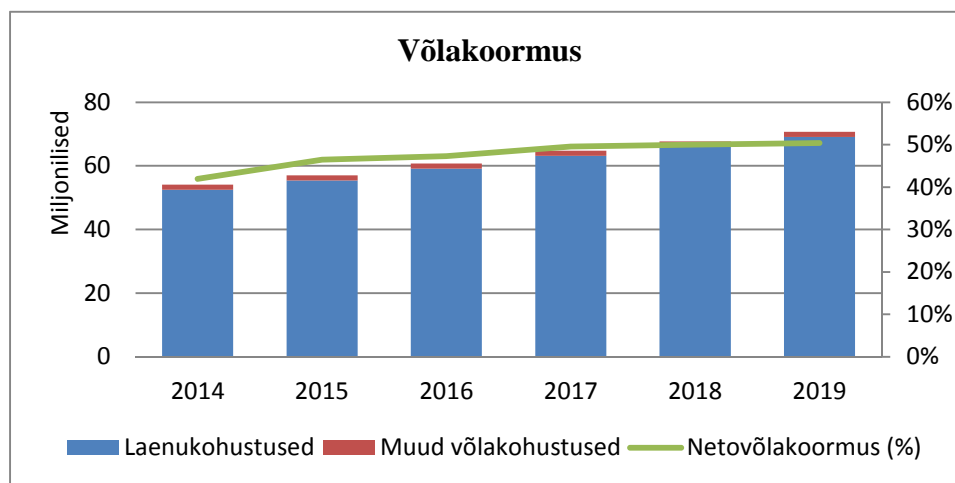

Ülemiselt graafikult on näha, et keskmiselt ligi pool investeeringutest on eelarvestrateegia perioodi jooksul kavas teostada läbi toetuste. Täpne toetuste summa sõltub konkreetsete projektide ajastusest.

✓ Võlakooormuse hoidmine mõõdukal tasemel

Analüüsid ei kasutata siin mitte lihtsalt võlakohustuste kogusummat, vaid nn netovõlakooormust nagu selle defineerib KOFS. Netovõlakooormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Võlakooormuse arvestamisel on lähtutud netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustuste võtmist. Netovõlakooormuse arvestus tagab adekvaatsema pildi tegelikust finantsseisust, sest mõõtmise hetkel arvestatakse sellega, kas kohustuste, mille täitmise tähtaeg saabub näiteks paar päeva hiljem, tasumiseks on omavalitsusüksusel vahendid kassas või hoiustel olemas. Lisaks võimaldab likviidsete vahendite arvesse võtmine tagada, et kriitilise piiri lähedal omavalitsusüksused ei kuluta laekunud raha koheselt ära, vaid piirangutest kinnipidamiseks jälgivad kulude tegemist, kassas ja hoiustel olevat raha hulka ning võlakohustuste seisu.

Vastavalt KOFSi § 34 võib netovõlakooormus aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakooormus ulatuda kuni 60 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest. Lisaks kehtivad 2013-2016. a kohta täiendavad reeglid. Kui kohaliku omavalitsuse üksuse või tema arvestusüksuse netovõlakooormus on aruande alguse seisuga üle 60% põhitegevuse tuludest, ei tohi kuni 2016. a lõpuni netovõlakooormust suurendada (KOFS § 59 lg 71). Kui kohaliku omavalitsuse üksuse või tema arvestusüksuse netovõlakooormus on aruandeaasta alguse seisuga väiksem kui 60% põhitegevuse tuludest, ei tohi kuni 2016. a lõpuni võlakohustuste võtmisega seda määra ületada (KOFS § 59 lg 72).

Tartu linna laenukohustused eelarvestrateegia perioodil kasvavad, kuna linn kavatseb laenata keskmiselt 3 miljonit eurot aastas vajalike investeeringute teostamiseks. Kuna laenukohustused kasvavad kiiremini kui põhitegevuse tulud, siis tõuseb ka netovõlakooormuse protsent. Tartu püsib siiski kindlalt KOFSis lubatud 60% piires.

Võlakooormuse analüüsimisel on oluline arvestada ümbritseva majanduskeskkonnaga. Majanduskriisiga kaasneb alati võlakooormuse ja tulude suhte kasv (netovõlakooormuse protsendi kasv) viimaste languse tõttu. Nagu eeltoodud analüüsis näha oli on paljude euroala riikide võlakooormus üle Maastrichti kriteeriumiga sätestatud lubatud maksimaalse 60%. Tartu linna netovõlakooormus on käesoleval hetkel madalam kui kõigi Eesti kohalike omavalitsuste kõikide laenukohustuste suhe põhitegevuse tuludesse. Järeldusena püsib Tartu linna laenukooormus mõõdukal tasemel.

- ✓ Linna finantsvõimekus ei halvene

Tagamaks, et avalike hüviste pakkumise kasv ei hakkaks vähendama linna finantsvõimekust, võtab linn laenu ainult Euroopa Liidu struktuurifondide rahastatavate investeeringute omafinantseeringu katmiseks. Kuna koos laenukohustuste kasvuga suurenevad seetõttu ka linna varad, tagab see tasakaalu bilansi aktiva ja passiva poole vahel. Tartu linnas on palju investeerimist ootavaid objekte ning samal ajal on laenuintressid käesoleval hetkel ajalooliselt madalal tasemel. Seega võib eeldada, et investeeringutega loodav sotsiaalne lisandväärtus ületab laenuintresside kulusid.

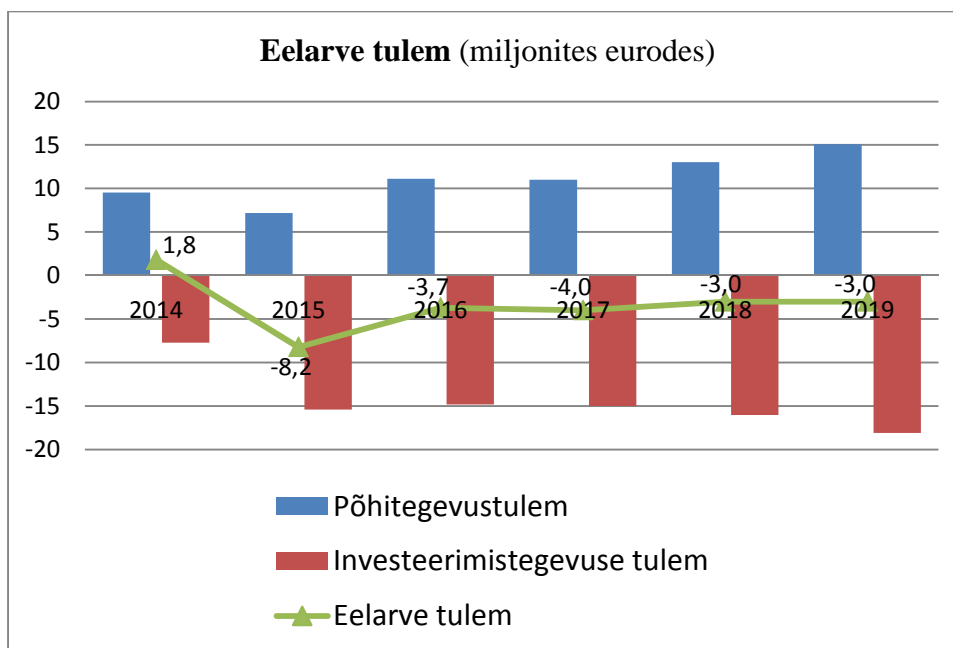
Ülalkirjeldatud põhitegevuse tulemi kasv näitab, et linna omafinantseerimisvõimekus vaadeldaval perioodil paraneb – üha rohkem jääb põhitegevusest vahendeid investeerimiseks ning olemasolevate kohustuste tasumiseks. Põhitegevuse tulude ja kulude suhe, mis 2014. a oli 1,1, tõuseb perioodi lõpuks 1,13ni.

Ülalkirjeldatud võlakoormuse analüüs näitas, et netovõlakoormus on madalam kui Eesti omavalitsuste kogu netovõlakoormus ja madalam kui euroala võlakoormus (võlakohustuste suhe sisemajanduse kogutoodangusse) ning püsib kogu vaadeldava perioodi kindlalt KOFsis lubatud piires ning. Näitaja püsimine lubatud piires ei näita aga veel otseselt, et selle kasvuga ei kaasneks finantsvõimekuse halvenemist. Alljärgnevalt analüüsimegi, kas võlakoormuse kasv, mis käesolevas eelarvestrateegias on planeeritud laenukohustuste kasvuna ligi 3 miljonit eurot aastas, ei halvenda linna finantsvõimekust.

Laenukohustuste planeeritav aastane kasv toob praeguste laenuintresside korral kaasa täiendavalt ligi 40 tuhat eurot intressikulusid. See on 0,03% linna eelarve mahust. Aastased intressimaksud kokku moodustavad alla 1% eelarvest. Võrdluseks moodustavad näiteks USA föderaalvalitsuse netointressimaksud 6% eelarvest. Teine võimalus on analüüsida intresside asemel võlataset. Tuntuim kaasaegne võlakoormuse mõju kasvupotentsiaalile analüüsiv uurimus on Kenneth Rogoffi ja Carmen Reinharti „*Growth in a Time of Debt*“. Nad leidsid, et kui välisvõlg ületab 90% SKTst, väheneb kasv oluliselt. Kuigi praeguseks nimetatud uurimuse tulemusi enam usaldusväärseks ei peeta (kuigi mõlemad autorid on tuntud majandusteadlased, oli nende uurimuses otseseid vigu ning kaheldavaid otsuseid andmete selekteerimisel ja kaalumisel), oli see stiimuliks samalaadseteks analüüsideks. Üldiselt ei ole leitud, et näiteks 60% (Maastrichti kriteerium) või isegi 90% võlakoormus omaks majanduskasvule olulist negatiivset mõju. Näiteks Jaapani võlakoormus on aastaid üle 200%, kuid intressitase on ajalooliselt madalal, mis näitab, et turud ei pea Jaapani kõrget võlakoormust kuidagi halvaks. Eelneva põhjal võib järeldada, et käesolevas eelarvestrateegias planeeritud laenukohustuste kasv ei ole vastuolus linna finantsvõimekuse mitte halvenemise eesmärgiga. Netovõlakoormus on kontrolli all ning intressikulude osatähtsus kogueelarves on väike.

- ✓ Loobutud on (nominaalselt) tasakaalus eelarve eesmärgist

Lõpuks tuleb analüüsida defitsiidis eelarve planeerimise põhjendatust. Tartu linn ei ole seadnud omale eesmärgiks eelarve ranget tasakaalu ning kogu vaadeldava perioodi ongi eelarve tulem negatiivne. Alljärgneval graafikul on näha (graafikul näitab eelarve tulemit roheline joon), et 2014. a oli eelarve tulem veel positiivne, kuid 2015-2019. a on planeeritud negatiivsena. Põhitegevuse tulemi positiivne väärtus on väiksem investeerimistegevuse tulemi negatiivsest väärtusest. Kavas on rohkelt investeeringuid õppehoonetesse ning linna teedesse ja tänavatesse, mis kasvatab eelarve kulusid suuremaks. Eelarvedefitsiit kaetakse laenuga, kusjuures ülaltoodud analüüs näitas, et seetõttu kergelt kasvav netovõlakoormus ei mõjuta negatiivselt linna finantsvõimekust.

Eelarvedefitsiidi planeerimine on põhjendatud mitmel põhjusel. Esiteks on Tartus palju investeerimist vajavaid objekte. Seetõttu võib eeldada, et nende investeeringutega kaasneb oluline tartlaste heaolu kasv. Samal ajal on laenuintresside tase madal. Kokkuvõtvalt peaks investeeringute läbimõeldud valik tooma linna kulusid ületava sotsiaalse kasu.

Teiseks on investeeringud haridusse ja infrastruktuuri kooskõlas OECD värske soovitusena Eestile. OECD *Economic Outlook* (juuni 2015) soovib Eestil kõrge struktuurse ülejäägi asemel finantseerida keskpika perspektiiviga prioriteete.

Kolmandaks väidab majandusteooria, et majanduskriisi tingimustes ei ole avalik ja erasektor üksteisele konkurendid, vaid pigem aitavad teineteise tegevusele kaasa. Tavatingimustes konkureerivad avalik ja erasektor piiratud ressursside pärast, mistõttu avaliku sektori kulutused võivad erasektori investeeringud välja tõrjuda (*crowding out*). Kui majandus opereerib aga allpool optimaalset taset, kasutavad valitsuse kulutused ära muidu kasutult seisvaid ressursse, mistõttu väljatõrjumise efekti ei esine. Pigem vastupidi, avaliku sektori kulutused võivad hoopis erasektori investeeringuid soodustada (*crowding in*) rajades infrastruktuuri ning säilitades inimkapitali potentsiaali. Toodud tingimuste täidetuse lähiaastate Tartus ei ole päris selge. Tööpuudus on juba oluliselt langenud lähenedes loomuliku tööpuuduse määrale. Ühiskonna säästud peaksid aga endiselt ületama investeeringuid, mistõttu kapitaliringlusele on paranemisruumi.

Neljandaks on uurimused näidanud, et fiskaalne multiplikaator (fiskaalne multiplikaator on majanduskasvu ja valitsussektori kulutuste muutuse suhe) on praeguses majandusolukorras suur (ja positiivne). Tuntuim neist on IMFi „*World Economic Outlook*“ (2012), kus leitakse, et multiplikaator on 0,9 kuni 1,7. IMFi täpsustavas uurimuses „*Growth Forecasts Errors and Fiscal Multipliers*“ leiavad autorid Olivier Blanchard ja Daniel Leigh, et kriisi algusaastatel oli multiplikaator tunduvalt üle ühe ning on edasi natuke kahanenud. Mõlemast uurimusest järeldub, et praeguses majandussituatsioonis on fiskaalne multiplikaator suurem kui tavatingimustele vastav 0,5. Kokkuvõtvalt näitavad nimetatud uuringud, et korralikult läbimõeldud valitsussektori kulutused omavad praegustes tingimustes majanduskeskkonnale tavapärasemast positiivsemat mõju.

Pikemas perspektiivis on eesmärgiks struktuurselt tasakaalus eelarve. See eeldab „headel aegadel“ ülejäägis eelarvet võimaldamaks „keerulistel aegadel“ defitsiitset kulutamist. Struktuurselt tasakaalus eelarve toetab finantsilist jätkusuutlikkust paljudeks tulevasteks aastateks.

Põhitegevuse tulud

Põhitegevuse tulud on prognoositud makromajanduslike põhinäitajate alusel. Nende näitajate konkreetset väärtused ning eeldused üldise majanduskeskkonna kohta põhinevad Maailmapanga, IMFi, OECD, Euroopa Komisjoni, EV Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosidel ning on esitatud tabelis 3. Põhitegevuse tulude reaalsed prognoositavad väärtused on esitatud tabelis 4.

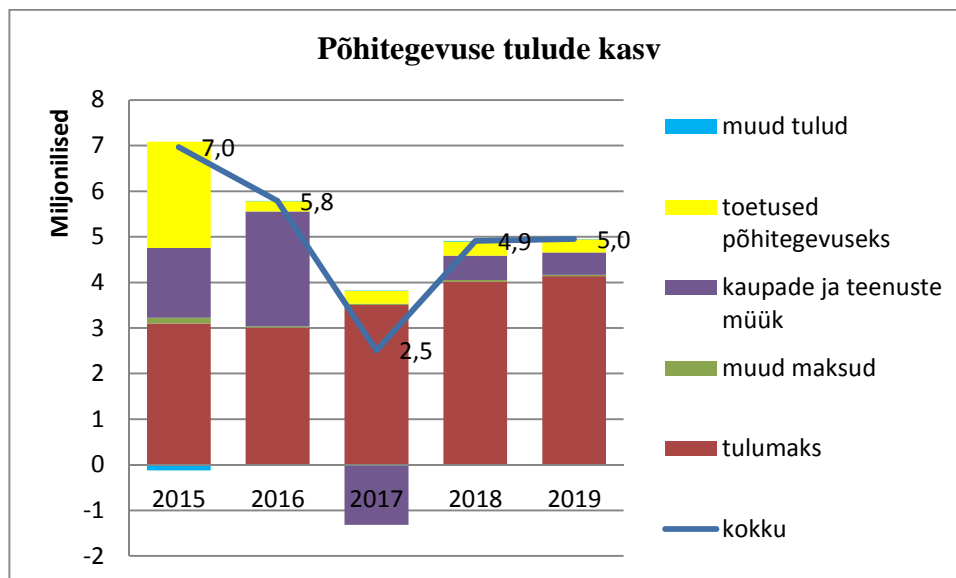
Tabel 3 Makromajanduslikud näitajad (%)

	2015	2016	2017	2018	2019
SKP reaalkasv	2,0%	2,8%	3,4%	3,2%	3,0%
SKP nominaalkasv	4,0%	5,5%	6,4%	6,3%	5,8%
Tarbijahinnaindeks	0,2%	2,2%	2,7%	2,9%	2,6%
Hõive kasv	0,6%	-0,3%	-0,5%	-0,5%	-0,6%
Palga nominaalkasv	4,8%	5,2%	6,0%	6,5%	6,4%

Tabel 4. Tartu linna põhitegevuse tulud

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Põhitegevuse tulud kokku	109 287 567	116 250 480	122 038 000	124 546 000	129 452 000	134 406 000
Maksutulud	58 993 869	62 220 000	65 252 000	68 783 000	72 834 000	77 000 000
Tulumaks	57 399 923	60 500 000	63 510 000	67 013 000	71 033 000	75 171 000
Maamaks	696 150	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Reklaamimaks	308 932	330 000	337 000	346 000	356 000	365 000
Teede ja tänavate sulgemise maks	136 710	230 000	235 000	241 000	248 000	254 000
Parkimistasu	452 155	460 000	470 000	483 000	497 000	510 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	15 639 957	17 167 025	19 691 000	18 377 000	18 910 000	19 403 000
Riigilõiv	159 447	150 000	153 000	157 000	162 000	166 000
Tulud majandustegevusest	12 494 719	13 892 967	16 345 000	14 941 000	15 374 000	15 774 000
<i>tulud haridusalasest tegevusest</i>	7 473 424	8 823 698	10 863 000	9 311 000	9 581 000	9 830 000
<i>tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest</i>	518 103	501 779	513 000	527 000	542 000	556 000
<i>tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest</i>	26 109	23 340	24 000	25 000	26 000	27 000
<i>tulud tervishoiualasest tegevusest</i>	15 032	0	0	0	0	0
<i>tulud sotsiaalalalasest tegevusest</i>	902 872	909 650	930 000	955 000	983 000	1 009 000
<i>tulud keskkonnavalasest tegevusest</i>	3 650	3 500	4 000	4 000	4 000	4 000
<i>tulud transpordialasest tegevusest.</i>	3 536 216	3 618 000	3 998 000	4 106 000	4 225 000	4 335 000
<i>tulud üldvalitsemisest</i>	19 312	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Üür ja rent	2 789 253	2 904 058	2 968 000	3 048 000	3 136 000	3 218 000
Õiguste müük	80 450	90 000	92 000	94 000	97 000	100 000
Muu toodete ja teenuste müük	116 088	130 000	133 000	137 000	141 000	145 000
Saadavad toetused jooksvateks kuludeks	34 021 263	36 354 328	36 579 000	36 862 000	37 174 000	37 461 000
Tasandusfond (lg 1)	5 004 825	4 918 342	4 918 000	4 918 000	4 918 000	4 918 000
Toetusfond (lg 2)	18 922 600	21 195 287	21 195 000	21 195 000	21 195 000	21 195 000
Muud mittesihotstarbelised toetused	6 869 184	7 134 265	7 291 000	7 488 000	7 705 000	7 905 000
Sihotstarbelised toetused	3 224 654	3 106 434	3 175 000	3 261 000	3 356 000	3 443 000
Muud tegevustulud	632 477	509 127	516 000	524 000	534 000	542 000
Varude müük		12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
Tasu vee erikasutusest	173 093	190 000	190 000	190 000	190 000	190 000
Trahvid	222 294	184 000	188 000	193 000	199 000	204 000
Saastetasud	14 312	5 000	0	0	0	0
Muud	222 778	118 127	126 000	129 000	133 000	136 000

Vaadeldava perioodi jooksul on põhitegevuse kulude kasvaks planeeritud kokku 25 miljonit eurot ehk keskmiselt 5 miljonit eurot aastas. Enamus kasvust tuleneb füüsilise isiku tulumaksu laekumise suurenemisest (vt alljärgnev joonis).

Kaupade ja teenuste müügist laekuva tulu kasv on 2017. a negatiivne, kuna 2016. a on haridusalasest tegevusest planeeritud erakorraliselt 1,845 miljonit eurot - tegemist on ühekordse laekumisega, mida järgnevatel aastatel enam ei planeerita. Eeldatud on, et kohus mõistab Tartu linna kasuks Haridus- ja teadusministeeriumilt välja linnale erakooliseaduse täitmisest tekkinud kulud.

Füüsilise isiku tulumaks on selgelt suurima osakaaluga põhitegevuse tululiik. Kohalikele omavalitsustele eraldatavat tulumaksu arvutatakse nende inimeste tulust, kes on jooksva aasta alguse seisuga Maksu- ja Tolliameti registris vastava omavalistuse territooriumi oma elukohana määratlenud. Omavalitsuse tulumaksulaekumisi mõjutavad registreeritud maksumaksjate arv ja seadusega sätestatud tulude osa, mis omavalitsusele eraldatakse. Kuni 31.12.2003 laekus omavalitsusele 56% residendist füüsilise isiku poolt makstud tulumaksust. Alates 01.01.2004 muudeti tulumaksu eraldamise põhimõtteid ja eraldas seoti lahti füüsilise isiku poolt makstud tulumaksust ning seoti füüsilise isiku maksustatava tuluga. See liigutus oli vajalik, et mitte luua olukorda, kus riigi tasandil vastuvõetud makrotasandi otsused tulumaksumäära ja tulumaksuvaba miinimumi osas mõjutaks kohalike omavalitsuste finantsvõimekust. Kohalikele omavalitsustele erinevatel aegadel eraldatud maksustatava tulu osast (edaspidi nimetatud ka brutopalgaks, kuna see moodustab suure enamuse deklareeritud tuludest) annab ülevaate alljärgnev tabel.

Tabel 5. Omavalitsustele eraldatav osa deklareeritud maksustatavast tulust.

Aasta	Eraldis brutopalgast
01.01.2004	11,40%
01.01.2005	11,60%
01.01.2006	11,80%
01.01.2007	11,90%
01.01.2009	11,93%
01.04.2009	11,40%
01.01.2013	11,57%
01.01.2014	11,60%

Eraldise osa kasvas kuni 2009. aastani, mil majanduskriisi ajal toimus selle kiire alandamine. Taas hakati omavalitsustele eraldatavat osa tõstma 2013. aastal ning tänaseks oleme jõudnud eraldise suuruse osas samale tasemele 2005. aastaga. Eelarvestrateegias eeldatakse, et vaadeldaval perioodil püsib omavalitsustele eraldatav osa deklareeritud tulust praegusel tasemel 11,6%. Praktikas oleks kohalike omavalitsuste finantsuutlikkuse suurendamiseks omavalitsustele laekuva määra tõstmine hädavajalik. Tõus sajandikprotsendipunkti võrra (11,61%ni) tähendaks Tartu linnale umbes 60 tuhande euro suurust muutust tulumaksu laekumises.

Teiseks oluliseks teguriks omavalitsustele eraldatavas tulumaksuosas on maksumaksjate arv. Eelkõige valglinnastumisest tingitud maksumaksjate arvu vähenemise probleeme on eelnevalt juba käsitletud. Alates majanduskriisist on Tartu kaotanud 9% ehk üle 4000 maksumaksja. Eelarvestrateegia perioodil eeldatakse, et maksumaksjate arv jätkab vähenemist vastavalt Eesti keskmisele hõive muutusele.

Kolmas tulumaksu laekumist mõjutav näitaja on üldine palgatase. Ka siin on Tartu valglinnastumise protsessis kannataja osas, kuna paljud jõukamad pered eelistavad kolida linnaäärsetesse valdadesse. Seetõttu on Tartu keskmine palk kasvanud aeglasemalt kui ümberkaudsetes valdades. 2014. a lõpuks oli Tartu keskmine kuupalk 984 eurot. Võrdluseks oli Eesti keskmine brutopalk 967 eurot. Eelarvestrateegia perioodil eeldatakse, et palgatase kasvab vastavalt Eesti keskmisele kasvule.

Tulumaksu laekumise kasvuks on 2016. a prognoositud 4,9% ning edasi 5,5-6% aastas. Kasv tuleb läbi palgatase tõusu. Majanduskriisist taastumise protsessis on palgakasvu Tartus vedanud põhiliselt erasektor, avalikus sektoris on palgakasv olnud aeglasem. Viimastel aastatel on aga ka avalik sektor hakanud üldisesse palgakasvu jõulisemalt panustama. Tartu kolm suurimat tööandjat on SA Tartu Ülikooli Kliinikum, Tartu Ülikool ning Tartu Linnavalitsus (oma töötajate palgatõusust laekub Tartu Linnavalitsusele 11,6% tulumaksuna otseselt tagasi), mistõttu avalikul sektoril on suur osakaal.

Tulumaks on jaotatud maks – osa sellest laekub keskvalitsusele ning osa kohalikule omavalitsusele. Omavalitsustel puudub aga võimalus neile laekuva määra üle otsustada (võimalik on küll osaleda läbirääkimistel, kuid lõplik otsus tehakse riigitasandil). Seetõttu ei saa tulumaksu lugeda omavalitsuste omatuluks, vaid seda käsitletakse keskselt reguleeritud tuluna. Ülejäänud maksud on klassifitseeritavad omatuluna. Need vastavad Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artiklile 9 lg 3, mille kohaselt peaks vähemalt osa kohalike võimuorganite rahalistest vahenditest tulema kohalikest maksudest ja koormistest, mille suuruse nad võivad seadusega lubatud piires ise määrata. Nendelt laekuvad tulud on väikesed ega suuda seetõttu omavalitsuste finantsautonoomiasse oluliselt panustada.

Maamaks on maa maksustamishinnast lähtuv riiklik maks, mis laekub Maamaksuseaduse § 6 järgi täies ulatuses kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Maa maksustamishind määratakse ja selle vaidlustamise kord kehtestatakse lähtudes Maa hindamise seadusest. Maamaksuseaduse § 5 järgi võib maamaksu määra suuruseks olla 0,1-2,5% maa maksustamishinnast aastas ning maksumäära kehtestab kohaliku omavalitsusüksuse volikogu. Tartu linnas on alates 2002. a olnud kogu linna haldusterritooriumil ühtne maksumäär 1,0% maa maksustamishinnast. Strateegias eeldatakse, et maksumäär püsib 1% kogu perioodi jooksul. Aastast 2013 hakkas kogu Eestis kehtima maamaksuseaduse muudatus, mis vabastab maamaksust tiheasustusega aladel kuni 0,15 ha ja hajaasustusega aladel kuni 2,0 ha ulatuses, kui sellel maal asuvas hoones on maa omaniku või kasutaja rahvastikuregistrijärgne elukoht. Seetõttu vähenes Tartu linnale laekuv maamaks 17%. Kogu eelarvestrateegia perioodi jooksul on maamaksust laekuv tulu planeeritud käesoleva aasta eelarve tasemel.

Kohalike maksude prognoosimisel on eelduseks, et uusi kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata. Tulubaasi jäävad reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks ning parkimistasu.

Kohalike maksude laekumise kasv on planeeritud THI alusel. 2014. A laekus kohalikest maksudest kokku ligi 0,9 miljonit eurot.

Kaupade ja teenuste müügist laekuvad tulud kasvavad üldise kaupade ja teenuste hindade kallinemise ehk THI tasemel. Põhiosa tuludest moodustavad haridus- ja transpordialasest tegevusest laekuvad tulud ning üüri- ja renditulud. Haridusalase tegevuse tuludest on suurim teistelt valdadelt laekuvad summad haridusasutuste tegevuskulude katmisel, transpordialase tegevuse tulud moodustuvad bussipiletite müügitulust.

2016. a on haridusalasest tegevusest planeeritud erakorraliselt 1,845 miljonit eurot - eeldatud on, et kohus mõistab Tartu linna kasuks Haridus- ja teadusministeeriumilt välja linnale erakooliseaduse täitmisest tekkinud kulud. Riigikohus tuvastas 2014. a 28. oktoobril, et erakoolide rahastamine on riiklik ülesanne ning selliste õigustloovate aktide andmata jätmine, mis sätestaksid kohaliku omavalitsuse üksustele erakooliseadusega pandud kohustuste rahastamise riigieelarvest, on põhiseadusega vastuolus.

Toetused laekuvad põhiliselt riigieelarve tasandus- ja toetusfondist. Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Toetusfond toetab kohalikke omavalitsusi konkreetsete ülesannete täitmisel. Riigi eelarvestrateegias on toetusfondi suurus kogu 2016-2019 perioodi planeeritud konstantsele tasemele. Seetõttu on ka Tartu linna eelarvestrateegias tasandus- ja toetusfondi summad planeeritud käesoleva aasta tasemel. Suure enamuse toetusfondist moodustavad hariduskuludeks (põhiliselt õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks, lisaks nimetatud koolipersonali täiendkoolituseks, õppevahenditeks, koolilõunaks ja investeringuteks) antavad vahendid, lisaks on Tartu linnale planeeritud toimetulekutoetuse maksmise hüvitis, sotsiaaltoetuste ja –teenuste osutamise toetus, vajaduspõhise peretoetuse maksmise hüvitis ning kohalike teede hoiu toetus.

Tabel 6. Tasandus- ja toetusfond Tartu linna 2015. a eelarves

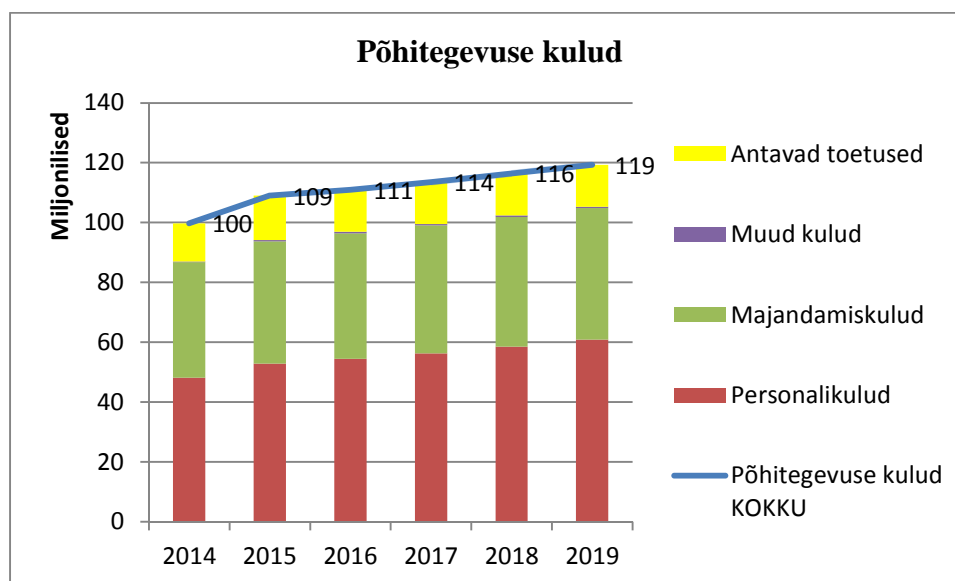
Tasandusfond	4 918 342
Hariduskulud	18 418 536
Toimetulekutoetus	1 240 394
Sotsiaaltoetuste ja –teenuste toetus	182 639
Vajaduspõhine peretoetus	416 561
Kohalike teede hoiu toetus	937 157
Kokku	26 113 629

Lisaks tasandus- ja toetusfondile laekuvad mittesihotstarbelise toetusena Haridus- ja Teadusministeeriumilt vahendid kutsehariduskeskuse põhitegevuseks ning mitmed sihtotstarbelised toetused.

Muude põhitegevuse tuludena laekuvad tasu vee erikasutusest, varude müügitulu ja trahvid. Nimetatud summad on väikesed ega oma olulist mõju linna tulubaasile.

Põhitegevuse kulud

Põhitegevuse kulude kasv on planeeritud minimaalne. 2016-2019. a (2015. a arvud lähtuvad tegelikust eelarvest) on kasvuks prognoositud keskmiselt 2,6 miljonit eurot ehk 2% aastas.

Eesti keskmiseks palgakasvuks on vaadeldaval perioodil prognoositud peaaegu 6% aastas. Tartu on kavandanud oluliselt madalama personalikulude kasvu. Võttes arvesse koosseisu muutuseid (näiteks seoses uute lasteaiarühmade rajamisega jms) kasvavad personalikulud 3-4% aastas. Eelarvestrateegia koostamise hetkeks ei ole teada riigi kava õpetajate palkade määramisel. Riigi eelarvestrateegias on rõhutatud vajadust õpetaja positsiooni parandamiseks, kuid toetusfondi summad on kavandatud konstantsel tasemel. Riiklike otsustuste selgumisel korrigeerib Tartu oma planeeritavaid summasid. Kuna õpetajate palgaraha tuleb riigieelarvest, ei mõjuta õpetajate palgaotsused Tartu eelarve tasakaalu. Haridusasutuste personalikulu moodustab linna personalikulust üle kolmveerandi.

Avaliku sektori palgakasv on alati aktuaalne teema. Tartu linn juhindub Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtetest. Harta artikkel 6 sätestab: „Kohalike omavalitsuste töötajate töötingimused peavad olema tasemel, mis võimaldab palgata kõrge kvalifikatsiooniga personali isikuomaduste ja kompetentsuse alusel. Selleks tuleb tagada piisavad väljaõppevõimalused, palk ja ametialase edutamise väljavaated.“ Avaliku sektori palgakasv on oluline tagamaks töötajate kompetentsuse ning sellest lähtuvalt avalike teenuste efektiivsuse ja kõrge kvaliteedi.

Majandamiskulude prognoosimisel on üldkasutatavaks meetodiks kulude suurendamine THI põhjal. Tartu on otsustanud vaadeldaval perioodil kavandada majandamiskulude kasvuks pool sellest (THI/2). THI täpsed prognoosid on esitatud ülal põhitegevuse tulude peatükis. Toetused ning muud kulud on kavandatud konstantsena.

Arvestatud on linna arengukavas kavandatud prioriteetidega. Linna arengukavas püstitatud ülesannetest lähtuvalt on aastateks 2015-2019 kavandatud alltoodud prioriteetsed tegevused (valdkonniti). Põhitegevuskulude rahaline jaotus valdkondade kaupa on esitatud lisas 2.

Üldvalitsemise valdkonnas on suunaks efektiivsuse suurendamine, olemasolevate IT lahenduste arendamine ja uute kasutuselevõtt.

Hariduse valdkonna põhirõhk on suunatud seadusega omavalitsusüksusele pandud ülesannete täitmisele. Oluliseks peetakse munitsipaalharidusasutuste töötajate pädevuse ja motiveerituse tõstmist, sh haridustöötajate palgatõusu.

Prioriteetideks alushariduse valdkonnas on lasteaiakohtade võimaldamine Tartu lastele läbi lasteaia- ja hoiukohtade loomise munitsipaallasteaedades ning eralasteaedade ja lastehoiu toetamise, samuti munitsipaallasteaedade õpikeskkonna kaasajastamine ja turvalisuse tõstmine, uute õppemetoodikate rakendamise ja õppekavade arendamise toetamine.

Üld- ja kutsehariduse valdkonnas on prioriteetideks koolikohtade tagamine kooliealistele linna lastele ja haridusuuenduste läbiviimine, sh koolide õpikeskkonna, õppemetoodikate ja õppekavade kaasajastamine, kooliturvalisuse tõstmine ning hariduse tugiteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine. Mitmekesise põhihariduse võimaldamisel ja koolikohtade tagamisel on jätkuvalt oluline toetada Tartu erakoolide tegevuskulusid.

Kultuuri valdkonnas on eesmärgiks sõlmida linnale oluliste mainesündmuste ning aastaringse kultuuriprogrammi korraldamiseks professionaalsete ühenduste poolt ürituste korraldajatega pikaajalised raamlepingud. Prioriteediks on huvihariduse ja huvitegevuse teenuste arendus ning kultuuritöötajate palkade võrdsustamine sarnaste ametikohtadega teistes valdkondades.

Spordi valdkonna prioriteediks on noortesporti pearaha suurendamine, tagades sellega kõigile treeneritele stipendiumi asemel palga maksmise ning sotsiaalmaksu tasumisega riiklikud garantiid tervise- ja pensionikindlustuses. Oluliseks peetakse esindusmeeskondade toetamise põhimõtete täiustamist ning Tartu linna omandis olevate spordibaaside, spordirajatiste ning Laululava ja selle ümbruses paiknevate terviseradade arendamist. Noorsootöös on prioriteediks noorte osaluse ja kaasatuse praktikate tugevdamine, sh noortealgatusprojektide toetamise süsteemi uuendamine ning noortevolikogu töö jõustamine. Jätkatakse mobiilse noorsootöö ning noorte tööturuvalmidust toetavate noorsootöö teenuste arendamist (ennekõike infovahendus ja töömaleva teenus). Soodustatakse mittetulundusühingute eestvedamisel toimuva noorsootöö tõenduspõhisust ning tõhusust kvaliteedikesksete rahastamistingimuste rakendamise kaudu. 2016. a algab linnamuuseumi peahoone püsiekspositsiooni uuendamise projekt, mis peab valmima Eesti Vabariigi 100. aastapäevaks.

Sotsiaalse kaitse valdkonnas tegeletakse jätkuvalt teenuste mahu ja vajadustele vastavuse analüüsimisega ja teenuste arendamisega saavutamaks paremat kvaliteeti. Samuti kasutatakse võimalusi teenuste arendamiseks läbi avanevate Euroopa Liidu struktuurfondide. Tellitakse uuringuid selgitamaks välja rahulolu olemasolevate võimalustega ning leidmaks uusi arengusuundi. Tegeletakse hoolduskoormuse leevendamise - asendushoolduse ja päevakeskuse teenustele sobiva ruumilahenduse leidmise ning koduhooldusteenuste ja isikliku abistaja teenuse mahtude suurendamisega. Omastehooldajaid toetatakse koolitustega. Jätkatakse juhtumikorraldusest lähtuva tugiisikuteenuse pakkumist tööealise elanikkonna sotsiaalprobleemide ennetamiseks ning nõustamisteenuste süstematiseerimist toimetulekuraskuste ennetamiseks. Oluliseks peetakse tööle saamise toetamist. Luuakse peredele võimalusi sotsiaalmajutusteenuseks tagamaks nende iseseisvat toimetulekut. Parandatakse sotsiaal-, hooldus- ja lastekaitsetöötajate palgatingimusi ja erialase täiendamise võimalusi.

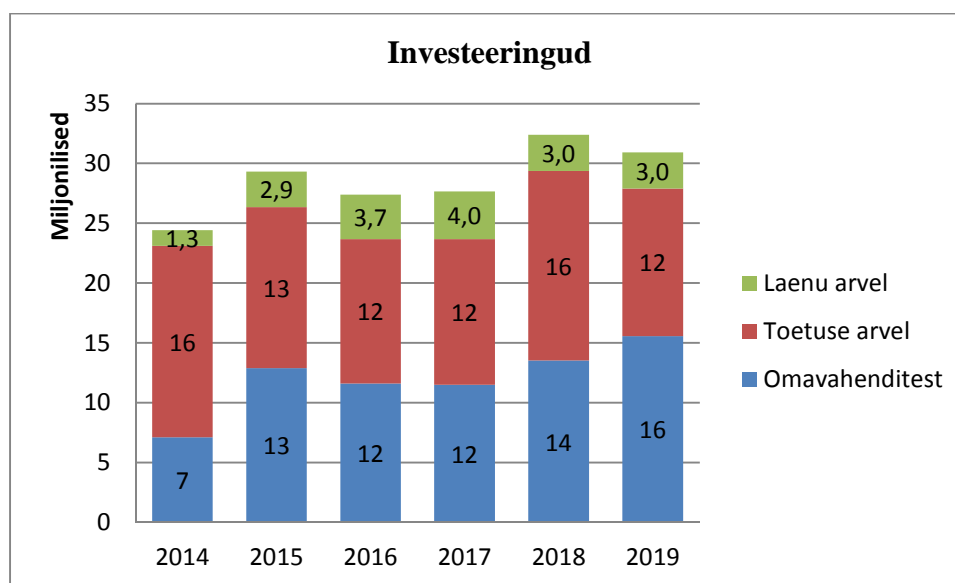
Majanduse valdkonna prioriteedid on elukeskkonna atraktiivsuse parandamine, sh elujõulise kesklinna kavandamine ja turismi arendamine. Tihendatakse koostööd lähivaldadega linna piire ületavate planeeringute koostamisel ning jalgratta- ja jalgteede võrgustiku loomisel. Prioriteetideks on ka ettevõtlusaktiivsuse tõstmine, kõrgema lisandväärtusega tootmise arendamine, ettevõtjate ja teadlaste koostöö, loomeettevõtlus, taristu arendamine ja taastuvenergia kasutusprintsipiide väljatöötamine ja rakendamine nii elamumajanduses kui transpordisektoris.

Keskkonnakaitse seisukohalt on olulised keskkonnateadlikkuse edendamine ning energiasäästlike linnaplaneerimise meetodite rakendamine. Vastavalt linna jäätmekavale on oluline jäätmetekke vähendamine, jäätmete liigiti kogumise edendamine ning jäätmete ringlussevõtt.

Investeermistegevus

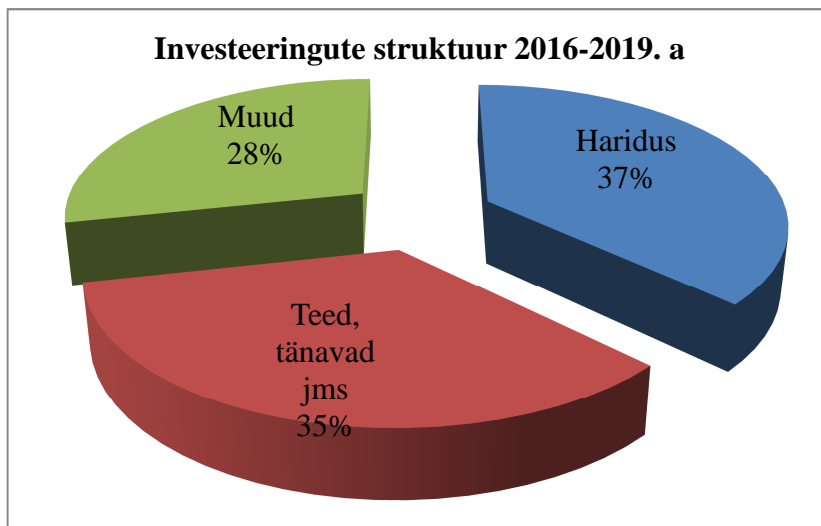
Ülemaailmse majanduskriisi tõttu on Tartu linna tulubaas oluliselt vähenenud. Sellest tulenevalt ei ole reaalne investeermisvõimekus olnud vajadustele vastav, mistõttu on kuhjunud suurel hulgal investeerimist ootavaid objekte. Käesolevaks eelarvestrateegiaks on eelkõige Tartu Linnavalitsuse linnavarade ja linnamajanduse osakonna poolt koostatud hoolikalt analüüsitud ja põhjalik investeringute kava. 2015-2019. a on planeeritud üle 140 miljoni euro ulatuses investeringuid (sh investeerimiseks antavad toetused ning finantskulud). Vajalike investeringute võrdlemine reaalsete võimalustega ehk eelkõige põhitegevuse eelarve ülejäägiga on viinud linnavalitsuse seisukohale, et ilma laenuvahendeid kaasamata ei ole võimalik alainvesteermist vältida. Seetõttu on kavandatud investeringute osaline katmine laenuga.

Toetuste põhiallikaks on struktuuritoetuse meetmed „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ ning „Koolivõrgu korrastamine“. Linnapiirkondade jätkusuutlik arengu meetme tegevused on säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine ning uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine. Säästva linnalise liikuvuse ja sellega seotud avaliku linnaruumi arendamiseks toetatakse jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste arendamist (sh kergliiklustristu, nutikad lahendused), ühistranspordi säästvat korraldust (sh liikuvusuuringud ja -kavad, infosüsteemid), kergliikluse seisukohast oluliste linnalise liikuvuse sõlmpunktide arendamist (sh väljakud, rohealad, kaldapealsed). Lapsehoiukohtade nappuse vähendamiseks toetatakse uute lasteaiahoonete või hooneosade ehitamist ja olemasolevate muufunktsiooniliste hoonete või ruumide ümberkohandamist. Tartu linn planeerib toetuse laekumist Kesklinna Lastekeskuse (Akadeemia 2) ja lasteaia Ploomike (Ploomi 1) renoveerimiseks ning Pepleri 1a uue lasteaia ehitamiseks ning kavandab kergliiklusteedele kogu perioodi jooksul ligi 10 miljonit eurot toetusrahasid.

Koolivõrgu korrastamise meetme tegevused on koolivõrgu korrastamise käigus toimuv jätkusuutlike koolide kaasajastamine ning väikelahendused hariduslike erivajadustega (HEV) õpilaste integreerimiseks tavakoolidesse. Tartu kavandab meetme abil vähemalt kahe kooli (Raatuse Kool ja Variku Kool) hoonete rekonstrueerimist.

Suur osa investeeringutest kavandatakse haridushoonetesse ning teedesse ja tänavatesse (kõrvaloleval joonisel sisaldab teede ja tänavate sektor ka kergliiklusteid). See on kooskõlas OECD nõuannetega Eestile. Mäletatavasti oli OECD hinnangul mõistlik eelarvepositsiooni arvel teha investeeringuid haridusse ning infrastruktuuri (OECD *Economic Outlook* (juuni 2015)).

Teede ja tänavate osakaalu viib kõrgeks Tartu idapoolse ringtee ehitus perioodi esimestel aastatel. 2018. a, kui idaringtee ehitus on linna jaoks lõppenud, moodustab hariduse valdkonna investeeringute osakaal peaaegu 50% koguinvesteeringutest.

Prioriteetsed struktuurifondidest rahastatavad ja ka omavahenditest teostatavad investeeringud on esitatud linna arengukavas. Valdkondade lõikes on linna arengukavas püstitatud ülesannetest lähtuvalt aastateks 2015 – 2019 kavandatud järgmised prioriteetsed investeeringud.

Majanduse valdkonnas on perioodi prioriteetideks kaasrahastusega projektide realiseerimine, milleks on Idaringtee III etapi väljaehitamine, kergliiklusteede rajamine ja raudteejaama ümbrusse kergliiklusteede ning parkimisvõimaluste väljaehitamine. Olulisemad objektid, millele kulub suur osa eelarvelistest vahenditest on seotud ERM valmimisega: Roosi tn ja Muuseumi tee rekonstrueerimised. Planeeritud on vahendid Kaarsilla remondiks, Raua tn rekonstrueerimiseks, Emajõe kaldakindlustuse remondiks ja Ülikooli tn rekonstrueerimiseks. Kavandatakse ühistranspordis elektroonilise piletiinfosüsteemi käivitamist. Tänavate olukorra hüppeliseks parandamiseks on kavandatud ülekateteks ja pindamistöedeks 2016-2017. a kokku 2 miljonit eurot.

Tartu idapoolne ringtee on paar aastat olnud suurim investeerimisobjekt mõjutades oluliselt linnaeelarve mahtu ning valdkondlikke osakaalusid. Põhimaanteid E263 Tallinn-Tartu-Luhamaa ja T3 Jõhvi-Tartu-Valga ühendava Tartu idapoolse ringtee kogupikkuseks on 11,8 km. Projekt on kavandatud neljas etapis: I – Võru tn sõlm; II – Turu ja Lammi tänavate vaheline teelõik; III – Lammi tee ja Röpina maantee vaheline teelõik; IV – Röpina maantee ja Jõhvi-Tartu maantee vaheline lõik. Tartu idapoolne ringtee ehitatakse linnasiseseks ringmagistraaliks, mis ühendab põhimaanteid ja mille funktsiooniks on põhitänav projektkiirusega 80 km/h. Projekti peamiseks eesmärgiks on ligipääsetavuse ja liiklusohutuse parandamine. 2015. a valmis teine ehitusala. Esimese kahe ehitusala maksumus kokku on 45 miljonit eurot, millest 85 protsenti tuleb Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondilt, ülejäänud raha Tartu linna eelarvest. 2016-2017. a on kavandatud III etapp. Lammi tee ja Röpina maantee vahelise teelõigu pikkus on 1,5 kilomeetrit ja ehituse hinnanguline maksumus 8 miljonit eurot, millest linna eeldatav omaosalus 1,2 miljonit eurot. Suurem osa ehitusrahast tuleb riigilt. IV etapp puudutab riigimaanteid, mistõttu seda Tartu linna eelarvest ei rahastata.

Hariduse valdkonna suund on olemasolevate lasteaedade ja koolihoonete ning nende mänguväljakute ja staadionite kaasajastamisele. Esmajärjekorras tuleb strateegia perioodil viia kõik linna haridusobjektid tervisekaitse- ja tuleohutusnõuetega vastavusse, tagada hoonetes riiklikule õppekavale vastav kaasaegne füüsiline õppekeskkond ning nõutavad olmetingimused.

Koolivõrgu korrastamise riikliku meetme abil kavandatakse eelarvestrateegia perioodil vähemalt kahe kooli (Raatuse Kool ja Variku Kool) hoonete rekonstrueerimist. Koolihoonete rekonstrueerimisel on prioriteetideks ka Descartesi Kool, Karlova Kool, Hansakool, Annelinna Gümnaasium ja Veeriku Kool. Lasteaedades on prioriteediks Kesklinna Lastekeskuse (Akadeemia 2), lasteaia Rukkilill (Sepa 18) ja lasteaia Ploomike (Ploomi 1) renoveerimine ning Pepleri 1a uue lasteaia ehitamine. Samuti võetakse vajadusel kasutusele sobivaid üüripindasid uute lasteaia- ja hoiukohtade loomiseks. Lisaks kavandatakse strateegiaperioodil sobivate toetusmeetmete avanemisel alustada Kaasava Hariduse Keskuse rajamist.

Teistes Tartu koolides ja lasteaedades kavandatakse strateegia perioodil hädavajalikke suuremaid remonttöid vastavalt vajadusele ja linna eelarvelistele võimalustele.

Kultuuri valdkonnas on eelisjärjekorras kavas Annelinna kunstmurukattega jalgpalliväljaku rekonstrueerimine, Linnamuuseumi peamaja ja filiaalide renoveerimine, Sõudmise ja Aerutamise Keskuse renoveerimine, SA Tartu Sport Turu tn spordihoone renoveerimine, Tartu Oskar Lutsu nimelise Linnaraamatukogu jooksevremont, Anne Noortekeskuse veevarustuse jms rekonstrueerimine, Lille Maja keldriruumide likvideerimine ning hoone soojustamine ning Tiigi Seltsimaja renoveerimine.

Tartu linna poolt siseministeriumile saadetud kümnendi olulisemate investeeringute seas oli ka linnaraamatukogu ja kunstimuuseumi ühishoone rajamine. See projekt eeldab struktuurifondidest toetuse laekumist.

Sotsiaalse kaitse valdkonnas on planeeritud Tammelinna-Veeriku sotsiaalkeskuse projekteerimise algatamine. Samuti on kavas sotsiaalmaja rajamine (Jaamamõisa 38) ning Tartu hooldekeskuse (Nõlvaku 12) laiendamine. Euroopa struktuurfondide abil osaleme võimalusel Tartu linna puhke- ja spordirajatiste ligipääsetavaks muutmisel puuetega inimestele.

Keskkonnakaitse alased projektid „Rohkem biogaasibusse“ ja „Efektiivne ja keskkonnasõbralik tänavavalgustus“ lõpevad perioodi alguses. Edaspidigi kavandatakse mitmeid projekte tänavavalgustuses ja linnatranspordis energiasäästlike lahenduste rakendamiseks. Plaanis on laiendada elektrisõidukite laadimispunktide ja biogaasitanklate võrgustikku. Ligi 0,5 miljonit eurot aastas on kavandatud haljastusele. Uue projektina on lisandunud korduvkasutuskeskuse rajamine.

Üldvalitsemise valdkonnas on jätkata kaasava eelarvega. Tartu linn võttis kaasava eelarve kasutusele esimese Eesti omavalitsusena 2014. a. Tartu linn plaanib selleks eraldada iga-aastaselt 140 000 eurot.

Muude olulisemate investeeringutena on plaanis Loomade varjupaiga uue vastuvõtuhoone, selle kommunikatsioonide ja parkla rajamine, ning toetuse saamisel esmatasandi tervisekeskuste rajamine.

Prioriteetsed objektid koos neile kavandatavate summadega on toodud lisas 1. Lisas 2 on esitatud prognoositavad investeerimiskulud valdkondade ning finantseerimisallikate lõikes.

Finantseerimistegevus

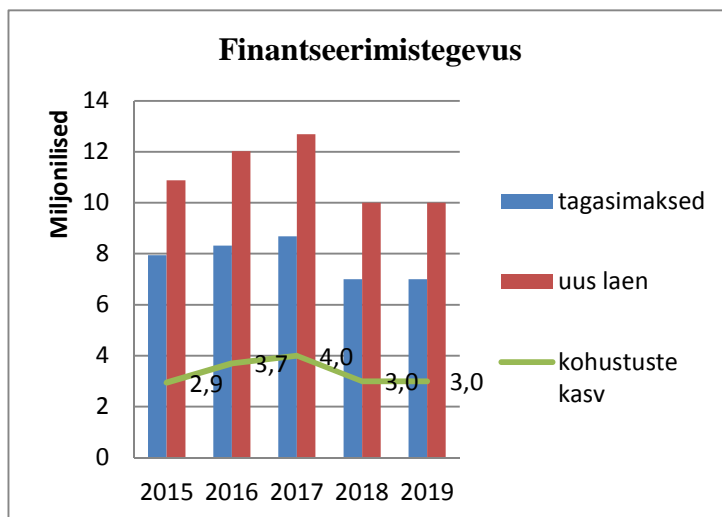
Laenukohustuste kasvust tulenevat netovõlakoormuse muutust on analüüsitud eelnevalt linna finantseesmärke käsitlevas peatükis. Alljärgnevalt antakse ülevaade linna olemasolevatest laenudest, nende vaadeldaval perioodil toimuvatest tagasimaksetest ning uute võetavate laenukohustuste summadest.

Tabel 7. Tartu linna laenukohustused

Kohustus	Intressid (Euribor + marginaal)	Võlakoostuse algne kogumaht	Võlakoostuse jääk 31.12.2014	2015.a tasumisele kuuluv kohustus	Võlakoostuse jääk 31.12.2015
Swedbank 2014. a võlakiri	6 kuu Euribor + 0,94%	10 126 000	10 126 000	0	10 126 000
Danske Bank 2013. a võlakiri	6 kuu Euribor + 0,99%	9 977 548	8 979 793	997 755	7 982 038
Danske Bank 2013. a võlakiri	6 kuu Euribor + 0,86%	9 800 000	8 820 000	980 000	7 840 000
Nordea Pank 2011. a võlakiri	6 kuu Euribor + 1,02%	11 320 800	7 924 560	1 132 080	6 792 480
SEB Pank 2012. a võlakiri	1 kuu Euribor + 0,94%	7 398 846	4 439 308	1 479 769	2 959 539
Depfa Bank 2007. a võlakiri	6 kuu Euribor + 0,04%	9 586 747	2 876 024	958 675	1 917 349
Svensk Exportkredit AB 2006. a võlakiri	6 kuu Euribor + 0,095%	8 274 194	1 654 839	827 419	827 420
Svensk Exportkredit AB 2007. a võlakiri	6 kuu Euribor + 0,095%	5 229 315	1 568 795	522 932	1 045 863
Nordea Pank 2010. a võlakiri	6 kuu Euribor + 1,4%	3 570 807	714 163	714 163	0
Uus 2015. a võlakirja emissioon		0	0	0	10 885 000
Riigi Kinnisvara AS leping		6 538 481	5 051 387	315 386	4 736 001
Liisingud		68 459	29 308	13 212	16 096
KOKKU			52 184 177*	7 941 391	55 127 786*

*Seoses arvestuspõhimõtete muutusega lisandub veel faktooringu kohustus 301 457 eurot.

Eelarvestrateegia perioodil toimuvad laenude tagasimaksed ning uute võetavate laenude maht on kuvatud kõrvaloleval graafikul (tehniliselt ei ole tegemist laenude, vaid võlakirjade emiteerimisega). Laenukohustuste kasv võrdub uue laenukohustuse ning tagasimaksstavate summade vahega.

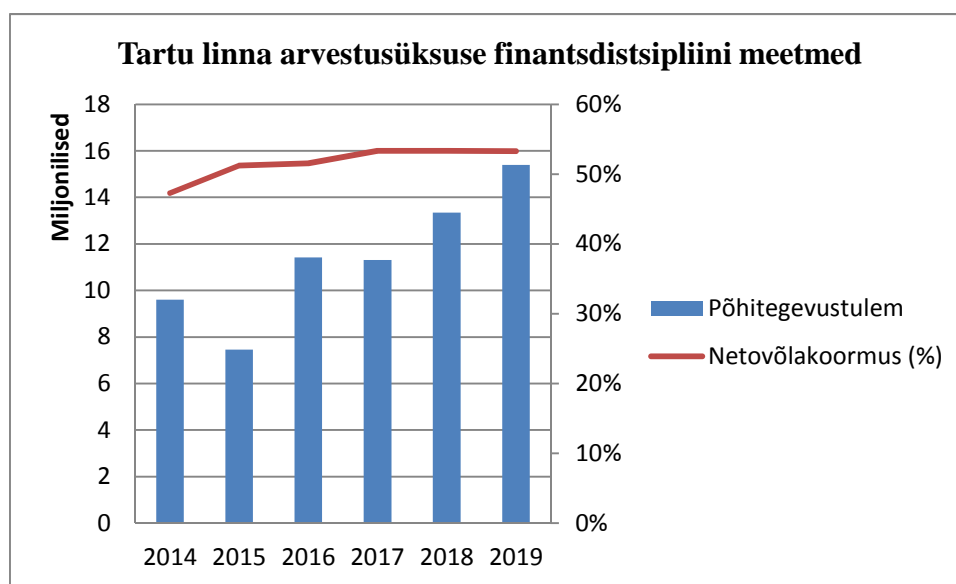

Tartu linna arvestusüksuse finantsdistsipliini näitajad

Finantsdistsipliini tagamiseks sätestab KOFS finantsdistsipliini tagamise meetmed, milleks on kinnipidamine põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja kinnipidamine netovõlakoormuse ülemmäärast. Tartu linna konsolideerimata põhitegevuse tulemit ning netovõlakoormust on eelnevalt juba analüüsitud linna finantseesmärke käsitlevas peatükis. Käesolev peatükk esitab nimetatud näitajad Tartu linna arvestusüksusele.

Tartu linna arvestusüksusesse kuuluvad SA Tartumaa Turism, SA Tartu Loomemajanduskeskus, SA Tartu Sport, SA Tähtvere Puhkepark, SA Tartu Kultuurkapital, SA Tartu Eluasemefond, SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus, SA Tartu Perekodu Käopesa, OÜ Anne Saun ja OÜ Tartu Linna Polikliinik. AS Tartu Turg, AS Tartu Veevõrk, AS Tartu Elamuhalduse ja OÜ Tartu Veekeskus (Aura Veekeskus) kuuluvad küll Tartu LV konsolideerimisgruppi, kuid ülaltoodud definitsiooni alusel arvestusüksusesse ei kuulu.

Arvestusüksusele kehtivad täpselt samad põhitegevuse tulemi ning netovõlakoormuse nõuded nagu kohaliku omavalitsuse üksusele. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus on null või positiivne ning netovõlakoormuse maksimaalne lubatav näitaja 60%-100% (Tartu puhul 60%) põhitegevuse tuludest sõltuvalt omafinantseerimisvõimekusest (täpsem ülevaade ülalviidatud linna finantseesmärke käsitlevas peatükis).

Nii põhitegevuse tulemi kui netovõlakoormus on kindlalt lubatud piires (põhitegevuse tulemi positiivne ning netovõlakoormus alla 60%). Üldjoontes on tulemused samad nagu Tartu linna konsolideerimata näitajate puhul.

Kokkuvõte

Eelarvestrateegia on koostatud vastavalt tunnustatud fiskaalpoliitika põhimõtetele juhindudes Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtetest, Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse sätetest ning OECD nõuannetest Eestile. Olulisemad üldist majanduskeskkonda puudutavad eeldused põhinevad Maailmapanga, IMFi, *Consensus Economics*, OECD, Euroopa Komisjoni, rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosidel. Prioriteetide seadmisel on lähtutud arengukavalistest eesmärkidest.

Tartu linn seisab vastamisi mitmete väliskeskonnast tulenevate probleemidega. Ülemaailmne majanduskriis ja valglinnastumine on vähendanud oluliselt linna tulubaasi, mistõttu on Eestis esinevast kõrgest fiskaaltsentralismist tingitud linna madal finantsautonoomia veelgi kannatanud. Eelarvestrateegia lähiaastate finantsplaanis on püütud leida optimaalne viis maksimeerida tartlaste elukeskkonna arengut lähtudes nimetatud probleemide poolt seatud kitsendustest.

Perioodi põhieesmärgiks on Tartu elukeskkonna jätkuv parandamine tagades erinevate linnaelu valdkondade tasakaalustatud ja jätkusuutliku arengu. Prioriteetideks on investeeringud haridusse ning liiklemisvõimaluste parandamine. Seetõttu on eelarvestrateegias kavandatud rohked investeeringud haridusse ja infrastruktuuri. Investeeringust vajavate objektide hulk ületab tuntavalt rahalisi võimalusi. Oluline on efektiivne välisrahastuse kaasamine Euroopa Liidu struktuurifondide näol, milles Tartu on seni olnud edukas. Ülaltoodud väliskeskonnast tulenevate probleemide kombinatsioon investeeringust vajavate objektide rohkusega tingib vajaduse rahastada osa investeeringuid laenuvahenditest. Laenukoormuse kasv on hoitud mõõdukas ning see ei halvenda linna finantsvõimekust. Eelarvestrateegia prognoosi põhjal suudab Tartu säilitada suhteliselt (arvestades üldist majanduskeskkonda) hea finantspositsiooni ning kõrge investeeringute osakaalu kogukulude suhtes. Investeeringute osakaal püsib ligi viiendikuna kogukuludest.

Põhitegevuse kulude kasv on hoitud minimaalne. See võimaldab põhitegevusest tekkivad vahendid suunata investeeringuteks. Põhitegevuse tulem kasvab perioodi jooksul oluliselt ning linna omafinantseerimisvõimekus paraneb.

Eelarvestrateegia koondsummad

Tartu LV	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Põhitegevuse tulud kokku	109 287 567	116 250 480	122 038 000	124 546 000	129 452 000	134 406 000
Maksutulud	58 993 869	62 220 000	65 252 000	68 783 000	72 834 000	77 000 000
sh tulumaks	57 399 923	60 500 000	63 510 000	67 013 000	71 033 000	75 171 000
sh maamaks	696 150	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
sh muud maksutulud	897 796	1 020 000	1 042 000	1 070 000	1 101 000	1 129 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	15 639 957	17 167 025	19 691 000	18 377 000	18 910 000	19 403 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	34 021 263	36 354 328	36 579 000	36 862 000	37 174 000	37 461 000
sh tasandusfond (lg 1)	5 004 825	4 918 342	4 918 000	4 918 000	4 918 000	4 918 000
sh toetusfond (lg 2)	18 922 600	21 195 287	21 195 000	21 195 000	21 195 000	21 195 000
sh muud toetused tegevuskuludeks	10 093 838	10 240 699	10 466 000	10 749 000	11 061 000	11 348 000
Muud tegevustulud	632 477	509 127	516 000	524 000	534 000	542 000
Põhitegevuse kulud kokku	99 769 278	109 081 378	110 912 000	113 538 000	116 413 000	119 322 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	12 818 808	14 867 154	14 000 000	14 000 000	14 000 000	14 000 000
Muud tegevuskulud	86 950 470	94 214 224	96 912 000	99 538 000	102 413 000	105 322 000
sh personalikulud	48 189 913	52 844 158	54 429 000	56 334 000	58 587 000	60 930 000
sh majandamiskulud	38 543 933	40 870 066	41 983 000	42 704 000	43 326 000	43 892 000
sh muud kulud	216 625	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Põhitegevuse tulem	9 518 289	7 169 102	11 126 000	11 008 000	13 039 000	15 084 000
Investeeringitegevus kokku	-7 712 598	-15 396 113	-14 826 000	-15 008 000	-16 039 000	-18 084 000
Põhivara müük (+)	372 078	432 700	300 000	300 000	300 000	300 000
Põhivara soetus (-)	-22 356 121	-27 151 021	-25 387 000	-25 565 000	-30 184 000	-28 609 000
sh projektide omaosalus	-6 379 424	-10 928 215	-13 326 000	-13 408 000	-14 339 000	-16 284 000
Saadav sihtfinantseerimine (+)	15 976 698	13 461 937	12 061 000	12 157 000	15 845 000	12 325 000
Antav sihtfinantseerimine (-)	-1 172 141	-1 194 279	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Finantstulud (+)	350 147	15 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Finantskulud (-)	-883 258	-960 450	-1 000 000	-1 100 000	-1 200 000	-1 300 000
Eelarve tulem	1 805 690	-8 227 011	-3 700 000	-4 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Finantseerimistegevus	1 304 492	2 943 609	3 700 000	4 000 000	3 000 000	3 000 000
Kohustuste võtmine (+)	10 126 000	10 885 000	12 019 301	12 687 163	9 995 276	9 998 995
Kohustuste tasumine (-)	-8 821 508	-7 941 391	-8 319 301	-8 687 163	-6 995 276	-6 998 995
Likviidsete varade muutus	3 110 182	-5 283 402	0	0	0	0
Likviidsed varad aasta lõpuks	8 273 830	2 990 428	2 990 428	2 990 428	2 990 428	2 990 428
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	54 094 436	57 029 436	60 729 436	64 729 436	67 729 436	70 729 436
sh kohustused, mis ei kajastu finantseerimistegevuses	1 608 609	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000
Netovõlakoormus (eurodes)	45 820 606	54 039 008	57 739 008	61 739 008	64 739 008	67 739 008
Netovõlakoormus (%)	41,9%	46,5%	47,3%	49,6%	50,0%	50,4%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	65 572 540	69 750 288	73 222 800	74 727 600	78 234 000	90 504 000
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)				60,0%	60,4%	67,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)				12 988 592	13 494 992	22 764 992

Olulisemad investeerimisobjektid

Investeeringuprojektid	2015 eeldatav täitmine	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
04 Tartu idapoolne ringtee	6 586 670	4 200 000	4 000 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	5 596 670	3 570 000	3 400 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	990 000	630 000	600 000		
04 Kergliiklusteed	676 971	5 000 000	5 000 000	2 800 000	500 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	260 971	4 000 000	4 000 000	2 300 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	416 000	1 000 000	1 000 000	500 000	500 000
04 Roosi tänav	500 000	500 000	300 000	500 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	500 000	500 000	300 000	500 000	
04 Muuseumi tee	0	1 100 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		500 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		600 000			
09 Raatuse Kool	0	125 000	2 750 000	3 250 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			2 000 000	2 500 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		125 000	750 000	750 000	
09 Variku Kool	0	0	125 000	2 750 000	3 250 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				2 000 000	2 500 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			125 000	750 000	750 000
09 Descartesi Kool	0	0	0	0	450 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					450 000
09 Karlova Kool	110 000	0	0	0	200 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	110 000				200 000
09 Hansakool	350 000	100 000	375 000	450 000	400 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	350 000	100 000	375 000	450 000	400 000
09 Annelinna Gümnaasium	60 000	450 000	400 000	400 000	400 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	60 000	450 000	400 000	400 000	400 000
09 Veeriku Kool	0	350 000	460 000	0	300 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		350 000	460 000		300 000
09 Kesklinna Lastekeskus	715 000	1 800 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		765 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	715 000	1 035 000			
09 Lasteaed Ploomike	0	0	0	1 680 000	1 725 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				1 600 000	525 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				80 000	1 200 000
09 Pepleri 1a uus lasteaed	0	1 500 000	1 500 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		1 200 000	1 200 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		300 000	300 000		

TARTU LINNA EELARVE STRATEEGIA 2016-2019

Investeeringuprojektid	2015 eeldatav täitmine	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
09 Kaasava Hariduse Keskus	0	0	0	3 000 000	2 050 000
<i>sh toetuse arvelt</i>				3 000 000	2 000 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					50 000
08 Annelinna kunstmurukattega jalgpalliväljak	165 000	670 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	165 000	670 000			
10 Sotsiaalmaja rajamine	0	10 000	0	100 000	500 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		10 000		100 000	500 000
10 Tammelinna-Veeriku sotsiaalkeskus	0	0	0	30 000	500 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				30 000	500 000
06 Loomade varjupaiga vastuvõtuhoone	0	0	150 000	150 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			150 000	150 000	
Eelpool nimetamata muud projektid kokku	14 835 707	9 582 000	10 505 000	15 074 000	18 334 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	7 213 492	2 026 000	1 557 000	4 445 000	7 300 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	7 622 215	7 556 000	8 948 000	10 629 000	11 034 000
KÕIK KOKKU	23 999 348	25 387 000	25 565 000	30 184 000	28 609 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	13 071 133	12 061 000	12 157 000	15 845 000	12 325 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 928 215	13 326 000	13 408 000	14 339 000	16 284 000

Kulud valdkondade kaupa

	2014 täitmine	2015 eeldatav täitmine	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	8 157 157	9 325 087	9 422 303	9 438 622	9 404 745	9 366 025
Põhitegevuse kulud	7 253 365	8 329 637	8 100 000	8 100 000	8 100 000	8 100 000
sh saadud toetuste arvelt	101 547	122 943	100 000	100 000	100 000	100 000
sh muude vahendite arvelt	7 151 818	8 206 694	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
Investeeringustegevuse kulud	903 791	995 450	1 322 303	1 338 622	1 304 745	1 266 025
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt	903 791	995 450	1 322 303	1 338 622	1 304 745	1 266 025
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0	0
03 Avalik kord ja julgeolek	300 482	396 879	400 000	400 000	400 000	400 000
Põhitegevuse kulud	270 482	396 879	400 000	400 000	400 000	400 000
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt	270 482	396 879	400 000	400 000	400 000	400 000
Investeeringustegevuse kulud	30 000	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt	30 000	0				
04 Majandus	29 275 805	25 163 912	26 983 025	27 137 583	20 937 207	21 964 458
Põhitegevuse kulud	11 766 391	12 485 518	12 600 000	12 900 000	13 100 000	13 400 000
sh saadud toetuste arvelt	841 328	826 513	900 000	900 000	900 000	900 000
sh muude vahendite arvelt	10 925 063	11 659 005	11 700 000	12 000 000	12 200 000	12 500 000
Investeeringustegevuse kulud	17 509 414	12 678 394	14 383 025	14 237 583	7 837 207	8 564 458
sh saadud toetuste arvelt	12 717 330	6 807 833	8 070 000	7 400 000	2 300 000	3 000 000
sh muude vahendite arvelt	4 792 084	5 870 561	6 313 025	6 837 583	5 537 207	5 564 458
05 Keskkonnakaitse	4 610 420	5 398 241	5 428 000	5 784 000	5 978 000	6 458 000
Põhitegevuse kulud	4 259 594	4 824 175	4 900 000	5 126 000	5 400 000	5 700 000
sh saadud toetuste arvelt	234 259	207 318	200 000	200 000	200 000	200 000
sh muude vahendite arvelt	4 025 335	4 616 857	4 700 000	4 926 000	5 200 000	5 500 000
Investeeringustegevuse kulud	350 826	574 066	528 000	658 000	578 000	758 000
sh saadud toetuste arvelt	9 486	7 833				
sh muude vahendite arvelt	341 341	566 233	528 000	658 000	578 000	758 000
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	2 447 381	2 767 703	2 868 000	4 290 000	4 350 000	4 225 000
Põhitegevuse kulud	2 184 232	2 197 946	2 300 000	2 300 000	2 300 000	2 300 000
sh saadud toetuste arvelt	459 344	471 726	500 000	500 000	500 000	500 000
sh muude vahendite arvelt	1 724 888	1 726 220	1 800 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
Investeeringustegevuse kulud	263 149	569 757	568 000	1 990 000	2 050 000	1 925 000
sh saadud toetuste arvelt		237 510	0	610 000	460 000	0
sh muude vahendite arvelt	263 149	332 247	568 000	1 380 000	1 590 000	1 925 000
07 Tervishoid	429 838	424 956	1 287 000	1 287 000	1 288 000	422 000
Põhitegevuse kulud	429 838	424 956	412 000	412 000	413 000	422 000
sh saadud toetuste arvelt	32 954	13 968	12 000	12 000	12 000	12 000
sh muude vahendite arvelt	396 884	410 988	400 000	400 000	401 000	410 000
Investeeringustegevuse kulud	0	0	875 000	875 000	875 000	0
sh saadud toetuste arvelt			875 000	875 000	875 000	0
sh muude vahendite arvelt						
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	9 732 278	10 565 852	11 657 472	10 937 795	10 920 948	11 228 517
Põhitegevuse kulud	8 969 261	9 551 225	9 700 000	10 000 000	10 200 000	10 200 000
sh saadud toetuste arvelt	335 766	212 264	200 000	200 000	200 000	200 000

TARTU LINNA EELARVE STRATEEGIA 2016-2019

	2014 täitmine	2015 eeldatav täitmine	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
sh muude vahendite arvelt	8 633 495	9 338 961	9 500 000	9 800 000	10 000 000	10 000 000
Investeermistegevuse kulud	763 017	1 014 627	1 957 472	937 795	720 948	1 028 517
sh saadud toetuste arvelt	126 268	39 500				
sh muude vahendite arvelt	636 749	975 127	1 957 472	937 795	720 948	1 028 517
09 Haridus	60 163 563	73 690 991	69 921 000	71 591 000	81 677 000	80 365 000
Põhitegevuse kulud	55 904 133	60 757 735	62 200 000	64 000 000	66 000 000	68 000 000
sh saadud toetuste arvelt	25 599 350	27 948 215	28 000 000	28 000 000	28 000 000	28 000 000
sh muude vahendite arvelt	30 304 783	32 809 520	34 200 000	36 000 000	38 000 000	40 000 000
Investeermistegevuse kulud	4 259 430	12 933 256	7 721 000	7 591 000	15 677 000	12 365 000
sh saadud toetuste arvelt	1 003 974	6 433 155	3 116 000	3 272 000	9 210 000	5 025 000
sh muude vahendite arvelt	3 255 456	6 500 101	4 605 000	4 319 000	6 467 000	7 340 000
10 Sotsiaalne kaitse	9 063 874	10 653 507	10 332 200	10 337 000	13 841 100	15 802 000
Põhitegevuse kulud	8 731 981	10 113 307	10 300 000	10 300 000	10 500 000	10 800 000
sh saadud toetuste arvelt	1 692 450	2 325 711	2 300 000	2 300 000	2 300 000	2 300 000
sh muude vahendite arvelt	7 039 531	7 787 596	8 000 000	8 000 000	8 200 000	8 500 000
Investeermistegevuse kulud	331 893	540 200	32 200	37 000	3 341 100	5 002 000
sh saadud toetuste arvelt			0	0	3 000 000	4 300 000
sh muude vahendite arvelt	331 893	540 200	32 200	37 000	341 100	702 000
KOKKU	124 180 798	138 387 128	138 299 000	141 203 000	148 797 000	150 231 000
Põhitegevuse kulud	99 769 277	109 081 378	110 912 000	113 538 000	116 413 000	119 322 000
sh saadud toetuste arvelt	29 296 998	32 128 658	32 212 000	32 212 000	32 212 000	32 212 000
sh muude vahendite arvelt	70 472 280	76 952 720	78 700 000	81 326 000	84 201 000	87 110 000
Investeermistegevuse kulud	24 411 521	29 305 750	27 387 000	27 665 000	32 384 000	30 909 000
sh saadud toetuste arvelt	13 857 058	13 525 831	12 061 000	12 157 000	15 845 000	12 325 000
sh muude vahendite arvelt	10 554 463	15 779 919	15 326 000	15 508 000	16 539 000	18 584 000

Tartu LV arvestusüksuse finantsnäitajad

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Põhitegevuse tulud kokku	113 541 181	120 412 196	126 273 621	128 905 033	133 937 572	139 023 111
Põhitegevuse kulud kokku	103 938 070	112 957 219	114 857 621	117 601 033	120 596 572	123 628 111
Põhitegevustulem	9 603 112	7 454 977	11 416 000	11 304 000	13 341 000	15 395 000
Investeermistegevus kokku	-7 632 537	-15 496 552	-14 858 995	-15 009 995	-16 039 995	-18 083 995
Eelarve tulem	1 970 575	-8 041 575	-3 442 995	-3 705 995	-2 698 995	-2 688 995
Finantseerimistegevus	1 255 363	2 885 553	3 650 221	3 988 633	2 986 172	2 990 711
Likviidsete varade muutus	3 265 986	-5 125 022	238 226	314 638	320 177	335 716
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	9 281 856	4 156 834	4 395 059	4 709 697	5 029 874	5 365 590
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	54 665 007	57 541 951	61 192 172	65 180 805	68 166 977	71 157 688
Netovõlakoormus (eurodes)	45 383 152	53 385 117	56 797 112	60 471 107	63 137 102	65 792 097
Netovõlakoormus (%)	40,0%	44,3%	45,0%	46,9%	47,1%	47,3%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	68 124 709	72 247 318	75 764 173	77 343 020	80 362 543	92 370 000
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	66,4%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	22 741 557	18 862 200	18 967 060	16 871 912	17 225 441	26 577 903